

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра іноземної філології, українознавства та соціально-правових дисциплін

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ

Гарант освітньої програми

к.п.н., доцент

_____ Остапенко С. А.
« ____ » _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

зі спеціальності 035 «Філологія»

спеціалізації 035.041 «Германські мова та літератури (переклад включно), перша –
англійська»

за освітньою програмою «Германська філологія (англійська, німецька). Переклад»

на тему: «**Особливості відтворення розмовного мовлення в процесі
перекладу анімаційних фільмів**»

Виконав здобувач 2 курсу групи ФЛ-23М
вищої освіти Хомич Антон Вячеславович

_____
(підпис)

Керівник: Доцент кафедри іноземної філології,
українознавства та соціально-правових
дисциплін, к.пед.н., доц. Удовіченко Г. М.

_____
(підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань
Здобувач вищої освіти _____

Кривий Ріг
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра іноземної філології, українознавства та соціально-правових дисциплін
Форма здобуття вищої освіти очна
Ступінь магістр
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мова та літератури (переклад включно), перша –
англійська
Освітня програма Германська філологія (англійська, німецька). Переклад

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

к.пед.н, доцент

_____ Остапенко С. А.
« ____ » _____ 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Хомичу Антону Вячеславовичу

1. Тема роботи: «Особливості відтворення розмовного мовлення в процесі перекладу анімаційних фільмів»
Керівник роботи к.пед.н., доц. Удовіченко Г.М.
Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
від «23» травня 2024 р. № 100-с
2. Строк подання здобувачем ВО роботи «16» грудня 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи: монографічна і періодична наукова література, словники, дані мережі Інтернет, анімаційні фільми «Думками навиворіт» та «Думками навиворіт 2».
4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити):
  - 1) дослідження поняття функційного стилю, його видів та поняття розмовного мовлення;
  - 2) визначення поняття аудіовізуального твору та особливостей його перекладу;
  - 3) дослідження видів розмовного мовлення та засобів його вираження на різних мовних рівнях у досліджуваному матеріалі;

4) вивчення основних способів та прийомів перекладу, аналіз їх застосування у досліджуваному матеріалі та систематизація досліджених даних.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): -

6. Дата видачі завдання: «02» вересня 2024 р.

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Добір та аналіз літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження.	до 23.09.2024 р.	
2	Підготовка основної частини роботи	до 18.11.2024 р.	
3	Підготовка висновків та рекомендацій роботи	до 02.12.2024 р.	
4	Аналіз та інтерпретація отриманих результатів, оформлення роботи	до 09.12.2023 р.	
5	Надання виконаної та оформленої кваліфікаційної роботи на кафедру відповідно до вимог STU 02.02-30-2023	до 16.12.2024 р.	

Здобувач ВО _____ **А. В. Хомич**

Керівник роботи _____ **Г. М. Удовіченко**

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

сторінок – 50   рисунків – 0   таблиць – 0   додатків – 0   використаних джерел – 54

Об'єкт дослідження: англomовний мультфільм «Думками навиворіт» (Inside out) та його офіційний переклад на українську, використаний під час прокату в кінотеатрах, на телебаченні, а також електронних ресурсах і носіях.

Предмет дослідження: способи перекладу та особливості відтворення елементів розмовного мовлення.

Мета дослідження: дослідити особливості відтворення розмовного мовлення в україномовному перекладі англomовних анімаційних фільмів на прикладі двох частин анімаційного фільму «Думками навиворіт».

Завдання дослідження: дослідити поняття функційного стилю, його видів та поняття розмовного мовлення; визначити поняття аудіовізуального твору та розкрити особливості його перекладу; дослідити види розмовного мовлення та засоби його вираження на різних мовних рівнях у досліджуваному матеріалі; визначити основні способи та прийоми перекладу розмовного мовлення, пораналізувати їх застосування у досліджуваному матеріалі.

Методи дослідження: порівняльний, дедуктивний, метод суцільної вибірки, класифікаційний аналіз, пояснення, описовий, систематизація та узагальнення.

Основні результати дослідження: розглянуто розмовний стиль мовлення у ситсемі функційних стилів мови; визначено поняття аудіовізуального твору, що є матеріалом для дослідження особливостей відтворення розмовного мовлення при перекладі анімаційних фільмів; зазначено особливості аудіовізуального перекладу, які застосовуються до аудіовізуальних творів; розглянуто основні засоби прояву розмовного мовлення на фонетичному, лексико-фразеологічному та граматичному рівнях мови, зазначено найчастіше вживані у досліджуваному матеріалі та виокремлено способи і прийоми, які застосовуються під час перекладу цих елементів; визначено особливості відтворення розмовного мовлення у анімаційних фільмах, що впливають на вибір шляхів перекладу.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, анімаційний фільм, розмовне мовлення, стилістично забарвлена лексика, сленг, жаргон фразеологічні одиниці, синтаксичні конструкції, стилістика

ЗМІСТ

Вступ	4
Основна частина	6
Висновки та рекомендації	41
Список використаних джерел	47

ВСТУП

Анімаційні фільми як галузь кіномистецтва розраховані, перш за все, на дитячу та підліткову аудиторію. Кожен з таких творів висвітлює різноманітні аспекти життя підростаючого покоління, такі як дорослішання, дружба, взаємодопомога, прийняття, співчуття, сімейні цінності тощо. Вони виступають одним з додаткових інструментів виховання молоді. Для ефективного впливу на свідомість дитини через образи і текст сценарії анімаційних фільмів, як правило, написані живою розмовною мовою, легкою для сприйняття, не обтяженою складними граматичними конструкціями, а також з використанням сучасних лексичних та фразеологічних одиниць, які допоможуть зблизити юного глядача з персонажами. І через це ототожнення познайомити з нормами соціальної поведінки, культурними особливостями та ситуаціями, з якими може стикнутися дитина у своєму житті, та іншим.

Проте відмінність мов у фонетичній, лексичній та граматичній площині, а також відмінність культур, зумовлена впливом соціальних та історичних чинників, змушує перекладача шукати підходи до перекладу анімаційного матеріалу, які дозволять у повній мірі передати зміст вихідного тексту, а також зробити його не лише зрозумілим для кінцевого споживача, з огляду на його вік та екстралінгвістичні знання, але й цікавим та зумовлює особливості відтворення розмовного мовлення в процесі перекладу анімаційних фільмів.

У центрі дослідження знаходиться аналіз перекладу англomовного мультфільму «Думками навиворіт» та «Думками навиворіт 2» українською мовою у виконанні Федора Сидорука, студії “Le Doyen”. Приділено увагу особливостям відтворення ромовного мовлення у процесі перекладу анімаційних фільмів, зокрема способам і прийомам перекладу розмовного мовлення на різних рівнях мови. Проаналізовано переклад слів та фраз, що зазнали повної або часткової трансформації, систематизовано та узагальнено досліджену інформацію.

Актуальність теми зумовлена постійним оновленням лексики як вихідної (англійської) мови, так і мови перекладу (української), тому потребує додаткових досліджень у цьому напрямку.

Мета дослідження: дослідити особливості відтворення розмовного стилю в україномовному перекладі англomовних анімаційних фільмів на прикладі двох частин анімаційного фільму «Думками навиворіт».

Досягнення зазначеної мети реалізовується завдяки вирішенню наступних **завдань:**

- дослідити поняття функційного стилю та його видів, визначити поняття розмовного мовлення;
- визначити поняття аудіовізуального твору та виділити особливості його перекладу;
- дослідити види розмовного мовлення та засоби його вираження на різних мовних рівнях у досліджуваному матеріалі;
- визначити основні способи та прийоми перекладу, застосовані у досліджуваному матеріалі та систематизувати досліджені дані.

Об'єкт дослідження: англомовний мультфільм «Думками навиворіт» (Inside out) та його офіційний переклад на українську, використаний під час прокату в кінотеатрах, на телебаченні, а також електронних ресурсах і носіях.

Предмет дослідження: способи перекладу та особливості відтворення елементів розмовного мовлення.

Методи дослідження:

порівняльний – зіставлення англомовної та україномовної версій анімаційного фільму дозволить проаналізувати відмінності між версіями тексту;

вибірка – служить для виокремлення частин тексту та подальшого їх аналізу;

перекладацький аналіз – для вивчення перекладу конкретних слів та фраз, зумовленого культурними та соціальними чинниками;

дедуктивний – для переходу від загальних закономірностей до конкретних проявів: від теоретичних відомостей до прикладів;

класифікаційний аналіз – для розподілу способів перекладу на види та підвиди;

метод пояснення – для трактування термінів і понять;

описовий – для інтерпретації перекладацького матеріалу;

метод систематизації та узагальнення – для впорядкування інформації про способи перекладу розмовного стилю англомовного мультфільму на українську мову.

Вибір методів обумовлений комплексним підходом до досліджуваного матеріалу, необхідним для досягнення поставленої мети.

Матеріал дослідження – англомовні анімаційні фільми «Думками навиворіт» (Inside Out) та «Думками навиворіт 2» (Inside Out 2) та їх офіційні переклади на українську.

Наукова новизна дослідження полягає в аналізі особливостей відтворення розмовного мовлення в анімаційних фільмах для подальшого перекладу на українську.

Практичне значення: результати досліджень можуть бути використані в перекладацькій практиці та при вивченні філологічних дисциплін і підготовці спецкурсів та спецсеминарів для студентів філологічних факультетів.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, основної частини, висновків та рекомендацій і списку використаних джерел (54 найменування). Загальний обсяг роботи становить 50 аркушів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Кожна мова унікальна і багатогранна завдяки своїм носіям. Вона з часом, ніби живий організм, розвивається і видозмінюється під впливом географічних, історичних, культурних та соціальних чинників, науково-технічного прогресу. Навряд чи сучасна людина здатна у повній мірі зрозуміти мову тої, що жила кількаторок років тому, і навпаки. Навіть у розрізі останніх десятиків років можна сміливо вважати, що різні покоління навряд чи розуміють усі слова одне одного у будь-якій сфері життя. І це відбувається у кожній мові. Перекладачеві ж, як людині, що виступає посередником у міжмовному спілкуванні, потрібно розумітися у тонкощах обох мов, щоб достовірно відтворити смисли мови оригіналу мовою перекладу, передати не лише зміст повідомлення, що перекладається, але й його настрій для досягнення адекватності перекладу. Для цього перекладач має знати принципи перекладу як літературної (унормованої, стандартизованої) мови, так і нелітературної (діалектизми, сленгізми, жаргонізми, вульгаризми тощо).

Вибір засобу перекладу залежить, головним чином, від функційного стилю, до якого належить вихідний текст, адже «будь-яка мова характеризується стилістичною диференціацією, кожен стиль має свої підстили та жанри, які мають свої лексичні та граматичні особливості» [6]. **Функційним стилем мови**, за словами С. Сабліної є «різновид літературної мови, що має певне функційне призначення, систему мовних елементів, способи їх добору, вживання, взаємного поєднання та зв'язку» [29]. Найпоширенішою на сьогодні є класифікація, яка спирається на функційно-стилістичну концепцію, що пов'язує диференціацію стилів із суспільними функціями мови і може стосуватися практично всіх високорозвинених мов. Згідно з цією класифікацією виділяють основні стилі мови, які у свою чергу поділяються на літературні та розмовні стилі. До літературних належать науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній стилі. Розмовний стиль мови містить літературний розмовний стиль, неформальний розмовний стиль та ненормативну лексику. [29, 11] Кожен з функційних стилів має свої ознаки і особливості, тому перекладачеві, працюючи з текстом, необхідно враховувати їх при доборі відповідних засобів для відтворення інформації мовою перекладу. Отже, типи текстів визначають підхід і вимоги до перекладу, впливають на вибір засобів і визначення рівня еквівалентності перекладу оригіналу.

Найчастіше вживаним можна вважати розмовний стиль мовлення. **Розмовним стилем мовлення** називають той, що використовується в усному повсякденному спілкуванні, у родині, у побуті, на виробництві, у навчальній, науковій та інших сферах життя. Йому характерна непередготовленість, невимушеність та неофіційність спілкування.

Оскільки розмовний стиль функціонує, як правило, в усній формі, йому притаманне:

На фонетичному рівні:

- різноманіття інтонацій, модуляцій голосу, ритміко-мелодійних варіацій, що відтворює природну безпосередність мовців;

- емпатичне розтягування звуку, розрив слова на склади, обриви слів, різкі зниження чи підвищення тону («– *Цить, дурню, то так годиться! Хто до дверей стукає, того треба по плечах постукати. Ти того не знав? – Не-е-е зна-а-в! – відхлипнув Гриць*» (І. Франко);

На лексико-фразеологічному рівні:

- широке використання загальноживаних слів;
- застосування стилістичних тропів (синонімів, метафор)
- активне використання емоційно-забарвлених слів, експресивної лексики (*донечко, мамуню, любити, злий, хитрючий, веселуха*);
- вживання фразеологічних одиниць;
- використання розмовних, просторічних елементів (*гальорка, тикати, попоїсти, добрячий, вчителювати, всенький, роззява, геннути*);
- використання жаргонізмів, діалектизмів, фольклоризмів, вульгаризмів, згрубілих слів, суржику (*лафа, покидьок, тварюка, баняк*);
- вживання слів у переносному значенні для оцінної характеристики осіб (*зайчик, ластівочка, котик, осел, гадюка, свиня*);
- заміна термінів розмовними словами.

На граматичному рівні:

- використання складних іменників із дієслівним компонентом (*вертихвістка, варивода, блюдолиз, пройдисвіт*);
- субстантивація іменників (*примірочна, контрольна, прохідна, душова*);
- використання складноскорочених слів (*завгосп, медсестра, харчоблок*);
- широке використання вигуків;
- використання різних типів простих, неускладнених речень (переважно коротких: неповних, незавершених, перерваних, односкладних, слів-речень), вставних слів та звертань;
- часте використання слів із суфіксами пестливості чи зневаги;
- використання речень з експресивною інтонацією. [28; 29; 9]

Однак функціонування розмовного стилю можливе і у письмовому вигляді, наприклад у приватному листі. Тому розмовний стиль поділяється на розмовно-побутовий, виробничий, епістолярний підстилі.

Кожен з функційних стилів мовлення має ряд своїх труднощів у перекладі, і розмовний стиль – не виключення, бо лише здається найпростішим для перекладача через відсутність вузькоспеціалізованої специфічної лексики. Під час безпосереднього усного спілкування двох і більше осіб велику роль відіграють саме несловесні засоби (логічні наголоси, тембр, паузи, інтонація) та позамовні чинники (ситуація, поза, жести, рухи, міміка), характерні розмовній мові.

Сценарії анімаційних фільмів, як правило, написані саме розмовним стилем та його розмовно-побутовим підстилем, у формі розповіді (монологічне мовлення), розмови чи бесіди (діалогічне або полілогічне мовлення), оскільки в анімаційних фільмах зображуються ситуації та конфлікти соціально-побутового характеру, навіть якщо мова йде про цілком вигадані світи. Це допомагає в доступній нескладній формі донести інформацію до цільової аудиторії, головним чином дітей та підлітків, які зможуть ототожнити себе з персонажами та перейнятися

сюжетами, характерами персонажів і їх вчинками та усвідомити ту повчальну і корисну інформацію, яку несе анімаційний фільм (історичну, соціологічну, психологічну, культурну, тощо). Таким чином, можна дійти висновку про те, що перекладачеві, окрім навичок власне перекладу також необхідно мати достатньо екстралінгвістичних знань для достовірного перекладу анімаційного фільму.

Однак сценарій, попри опис у текстовому форматі подій, що мають відбуватися, в недостатній мірі відображає усі потреби якісного перекладу конкретного твору, оскільки анімаційні фільми відносяться до категорії аудіовізуальних творів. **Аудіовізуальним твором** українське законодавство називає «твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, диску для лазерних систем зчитування тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдофільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими» [3]. А отже, перекладач, як і кінцевий споживач аудіовізуальної продукції, стикається з аудіо- та відеорядом. Перший вимагає від перекладача дотримання довжини реплік та пауз – у випадку закадрового перекладу (озвучення), а також інтонацій – у випадку дублювання. Другий потребує дотримання порядку реплік для різних акторів озвучення, якщо це дво- або багатоголосий закадровий переклад, а дублювання потребує ще й співвідношення з артикуляцією персонажів (ліпсинк-переклад), зокрема у великих кадрах [18].

У нашому дослідженні ми розглянемо засоби вираження розмовного мовлення, способи та особливості його перекладу, які застосовує перекладач при роботі з аудіовізуальним матеріалом на прикладі двох частин анімаційного фільму «Думками навиворіт» студії “Pixar” (Піксар). Для порівняння буде використано офіційні сценарії анімаційних фільмів та їх офіційний переклад на українську від студії “Le Douen” (Ле Доєн), використаний для дублювання.

Варто зауважити, що «через мовні і стильові відмінності абсолютно ідентичний переклад будь-якого тексту неможливий. У будь-якому перекладі частина елементів тексту оригіналу відтворюється, а частина компенсується через перекладацькі трансформації і дописки. Процес перекладу часто зводиться до знаходження таких мовних засобів в мові перекладу, семантичні компоненти яких у цілому відповідали б або хоча б не суперечили семантичним компонентам мовних засобів тексту-оригіналу. Для цього використовуються перекладацькі відповідності різних рівнів: близькі відповідності (еквіваленти), тлумачення, переклади-кальки, неперекладні запозичення тощо». [17]

Аналіз публікацій дозволяє стверджувати, що чіткого поняття способу перекладу не існує й дотепер. На основі досліджень Д. Гайдар, яка аналізує напрацювання різних вчених, можна зробити висновок, що кожен з них трактує

поняття способу перекладу по-своєму. Але більшість лінгвістів сходиться у думці, що спосіб перекладу – це «основне правило досягнення поставленої мети, яке відображає об'єктивно існуючі закони дійсності. Спосіб не можна придумати як нове поєднання якихось дій, спосіб можна відкрити як існуючу закономірність. Крім того, спосіб є не діяльністю або системою дій, а психологічною операцією, що реалізує дію. Перейти від однієї мови до іншої для вираження вже сформульованої думки, для повторного позначення предмета можна тільки одним з існуючих способів перекладу. В основі будь-якої перекладацької діяльності лежать одні й ті ж самі способи перекладу, які потрібно знайти, дослідити і використовувати, враховуючи кожен раз специфічні умови роботи» [5]

Аналізуючи ці дослідження, ми прийшли до висновку, що загалом можна виділити два основних способи перекладу, а саме, **спосіб підстановки (знаковий спосіб)**, який використовує послівний / дослівний переклад за допомогою словникових відповідників, і **трансформаційний спосіб (смысловий спосіб)**, коли дослівний переклад видається неможливим, оскільки викривляє чи цілковито змінює зміст вихідної інформації, або ж потребує узгодження з граматичними правилами цільової мови, а також з її соціально-культурною складовою.

На відміну від інших стилів мовлення, що найбільшим чином виражаються через лексичний та граматичний рівні мови, розмовне мовлення охоплює усі рівні мови.

На фонетичному рівні для вираження розмовної мови важливу роль відіграє інтонація. **Інтонація** – це «основний засіб членування мови на фрази і фраз на синтагми – групи суміжних слів, об'єднаних за змістом та інтонаційно». [32] Завдяки інтонації учасники мовлення можуть розрізняти розповідні, питальні та окличні речення, передавати найтонші синтаксичні відношення всередині речень. «За допомогою інтонації в живому мовленні виражається той «підтекст», що визначається конкретною ситуацією розмови, емоційно-вольовим змістом мовлення» [32]. Одні і ті ж фрази можна вимовити з різною інтонацією, що надасть їм різного (навіть протилежного) смислового навантаження. В основі інтонації лежать ритміко-мелодійні засоби: розподіл пауз, зміна гучності і темпу вимови, модуляція висоти голосу.

JOY (РАДІСТЬ): Joy! Yes Joy? You'll be in charge of the console, keeping Riley happy all day long. And may I add I love your dress, it's adorable. Oh, this ol' thing? Thank you so much, I love the way it twirls... [38] – Радко! Що, Радко? Ти лишатимешся за пультом, щоб Райлі була щаслива цілий день! А ще у тебе просто чудова сукня! О, та вона ж старенька, але дякую, вона симпатно крутиться. [2]

У цьому прикладі головна антропоморфна емоція головної персонажки, дівчинки Райлі, Радість, віддаючи розпорядження, як і іншим колегам-емоціям, звертається сама до себе, імітуючи діалог. Це зрозуміло, найбільшим чином, окрім відеоряду, саме з інтонації, де було використано модуляції висоти голосу.

JOY (РАДІСТЬ): Boy, are we so lucky we ran into you guys! [45] – Боже, ми страшенно раді, що зустріли вас! [1]

FEAR (СТРАХ): Please, we really need your help! [45] – Будь ласка, ми просимо вашої допомоги! [1]

Перша репліка має інтонацію радості, друга – відчаю. Проте за сюжетом персонажі кричать через Прірву Сарказму, яка викривляє усі слова, змінюючи інтонацію на саркастичну. Це створює комічний ефект, проте лише відеоряд допомагає зрозуміти різницю, а також дописка (*sarcastic*) у сценарії.

Серед засобів розмовної мови, що проявляються на фонетичному рівні, слід відзначити **ономатопею**, або **звуконаслідування**. Слова, що представляють цю фігуру мови, звучать ідентично речам, які вони описують. Звуконаслідування підкоряється мовним традиціям і, як правило, має стійкий еквівалент у мові перекладу, хоч і не завжди близький за звучанням:

ANGER (ГНІВ): The Mom Bad News Train is pulling in! Toot toot! [38] – *А ось і мамин Потяг Поганих Новин. Ту-ту-у!* [2]

BING BONG (БІМ-БОМ): You gotta remember, when Riley was three, animals were all the rage. The cow goes moo. The horse goes neigh. That's all people talked about back then. [38] – *Не забувай, коли Райлі було три, тварини були наймодніші: корова каже «Му-у», коні кажуть «Іго-го»... народ більше ні про що не говорив.* [2]

JOY (РАДІСТЬ): Just follow my lead. Here we go! Bark! Bark! Bark! [38] – *Роби так, як я. Поїхали. Гав-гав-гав!* [2]

BREE, GRACE and RILEY: AWOOGA!!! [45] – *А-у-га-а-а-а!* [1]

Хокейна команда Райлі – «Клакسونи» (“Foghorns”), тому після перемоги у грі дівчата вигукують слово, що звуконаслідує клаксон, а також виражає емоцію радості [39]. Оскільки в українській мові подібне слово, як правило, не використовується, перекладач застосував транскрибування для передачі звуконаслідування.

Варто зазначити, що більшість **вигуків**, що передають ситуативну емоцію та інтонацію, також мають еквівалентні відповідники (*wow – вау* або *ого, ew – фу, aw – ох, uh-oh – ой-ой, whew! – фух! uh-huh (згода) – ага, ага! (здогадка) – ага!* та ін.). Хоча у більшості випадків вибір еквівалента ускладнюється омонімією, що зустрічається, наприклад, при перекладі вигука “*Oh!*”, який може виражати різні емоції в залежності від ситуації.

JOY (РАДІСТЬ): Oh, hey, hey... easy. Why are you crying? [38] – *Ой, ну-ну-ну, тихенько. Чого ти плачеш?* [2]

JOY (РАДІСТЬ): Oh s'ton, it could be worse... [38] – *Ой, та ну вас, могло бути гірше...* [2]

JOY (РАДІСТЬ): Oh! Wait, what? [38] – *А, ясно... Тобто?* [2]

Транскрибування вигуків використовується зазвичай, якщо вигук індивідуальний або навіть за наявності еквіваленту необхідно передати конкретну емоцію в залежності від контексту.

JOY (РАДІСТЬ): We're gonna make it! Woohoo! Bing Bong, we did it! [38] – *Бім-бом, ми долетимо! Ю-ху! Бім-бом, ми долетіли!* [2]

JOY (РАДІСТЬ): Mmm-hmmm. Follow me. [38] – *Мгм, я покажу.* [2]

RILEY (РАЙЛІ): Ta-Da! [45] – *Та-да!* [1]

COACH (ТРЕНЕРКА): *What a game! That last play? **Who!** The three of you were impressive. [45] – Просто не знаходжу слів! А остання комбінація... Ху-у! Ваша трійця була на висоті. [1]*

Емфатичне розтягування звука, розрив слова на склади, обриви слів, різкі зниження чи підвищення тону, [29] також характерні для фонетичної складової усної розмовної мови, у перекладі досліджуваного матеріалу знайшло таке втілення:

FEAR (СТРАХ): *Noooooo! Pretend we can't speak English! [38] – **Hi-i-i!!** Вдайте, що ми глухонімі! [2]*

BING BONG (БИМ-БОМ): *It's a shortcut, see? **D-A-N-G-E-R.** Shortcut. I'll prove it to you. [38] – Це короткий шлях. Читайте: «**Не-б-ез-не-ка**». Короткий шлях, я вам покажу! [2]*

Бім-Бом – уявний друг Райлі, періоду, коли їй було три, тому не вміє читати, а хіба знає алфавіт. Тому у перекладі також було застосовано прийом розриву слова на склади для передачі змісту за аналогією.

JOY (РАДІСТЬ): *We have to do this. For Riley. Just follow my footsteps. It's not that high. **It's totally fiii...** Whoa... [38] – Ми мусимо ризикнути заради Райлі. Так... Повторюю за мною. Узагалі не страшно, **усе нор...** [2]*

У цьому прикладі фраза мала б звучати “*It's totally fine*” – «Усе нормально». Проте відеоряд допомагає зрозуміти причину розтягування звуку: Радість ледь не падає у безодню, промовляючи ці слова.

Різку зміну тону можна спостерігати у наступних реченнях:

DISGUST (ВІДПАЗА): *I'm telling you, it smells like something died in here. A **DEAD MOUSE!!!** [38] – Кажу вам, смердить так, ніби тут щось здохло. **ДОХЛА МИША!** [2]*

І хоча емфатичність в англійській мові виражається, як правило, за допомогою інтонації, деякі прислівники також належать до емфатичних засобів [8].

MOM (МАМА): *Her teacher hasn't **even** seen Riley all day. [38] – Учителька **навіть** не бачила Райлі цілий день! [2]*

JOY (РАДІСТЬ): *And that was **just** the beginning. Headquarters **only** got more crowded from there. [38] – Та це був **лише** початок. У головній конторі ставало **дедалі** тісніше. [2]*

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): *I **just** touched it. [38] – Я **тільки** торкнулась. [2]*

ANGER (ГНІВ): *Great, this is **just** great. [38] – Клас, це **просто** клас! [2]*

BING BONG (БИМ-БОМ): *My rocket! Wait! Riley and I, we're **still** using that rocket! I-I-It **still** has some song power left!! [38] – Моя ракета! Ми з Райлі користуємось нею, і... і... і... у ній **ще** лишилось пісенне пальне. [2]*

Емфатичності висловлюванню надають і частки та підсилювальні займенники, зокрема *myself, herself* тощо, які вживаються для акцентування уваги на суб'єкті дії і перекладаються відповідною формою займенника *сам*.

У досліджуваному матеріалі наявні речення з підсилювальним займенником, проте перекладач не використовував дослівний переклад задля досягнення синхронізму з артикуляцією персонажа:

*RILEY (РАЙЛІ): Oh yeah. The spoon stood up in the soup **by itself!** [38] – Це точно! Моя ложка стояла в супі, наче стовп! [2]*

*JOY (РАДІСТЬ): Riley will never be **herself** if we don't get this back to Headquarters fast. [45] – Райлі ніколи не буде **собою** знов, якщо не повернути це у головну контору швидко. [1]*

Невимушеній розмові, яку презентує розмовний стиль, характерне скорочення слів, перебивви (самоперебивви), повтори:

*JOY: Okay, I admit it, we had a rough start. But think of all the good things **that...** [38]*

*ANGER: **No, Joy.** There's absolutely no reason for Riley to be happy right now. Let us handle this. [38]*

*РАДІСТЬ: Добре, визнаю, початок невдалий. Та згадайте все те гарне, **що ми...** [2]*

*ГНІВ: **Ні, Радко,** не існує жодної причини, щоб Райлі була щаслива, як раніше. Настав час діяти! [2]*

*TEACHER (ВЧИТЕЛЬКА): Thank you, Riley. I know it can be tough moving to a new place, but **we're happy to have you here. Alright everyone,** get out your history books and turn to chapter seven. [38] – Дякуємо, Райлі. Я знаю, як важко переїжджати на нове місце. **Але ми раді, що ти з нами. Так, шановні.** А тепер беремо підручники з історії і відкриваємо сьомий розділ. [2]*

Варто зазначити, що складно виокремити адекватні засоби перекладу саме фонем, оскільки більшість елементів на цьому рівні засновані на інтонації, яка може підказати перекладачеві вибір необхідного засобу та прийому перекладу. Попри це особливі комбінації звуків можуть створювати різні мовні ефекти та прийоми, що можуть бути використані в перекладі розмовної мови.

Алітерація – «повторення однакових приголосних звуків чи звукосполучень у віршовому рядку, строфі, реченні. Наприклад: «*Жухне жах на ножах, на тривожних рубежах* (І. Драч); *Світи сотають нерви металеві, болить в бетон закована земля* (Л. Костенко); *Солодкий сон оси і сливи й сови у присмерку сплані* (М. Вінграновський)» [14]. У англійській мові також можна виділити деякі приклади: “*Clary closed her cluttered clothes closet; Harry hurried home to watch football on TV; Rachel ran right until she realized she was running round and round; Polly's prancing pony performed perfectly; The boy buzzed around as busy as a bee*” [53].

Часто використовується у приказках, що властиві розмовній мові, а також у оповіданнях, дитячих віршиках та скоромовках.

У досліджуваному матеріалі можна виявити наступне:

*BING BONG (БІМ-БОМ): Hey, you guys hungry? There's **French Fry Forest!** [38] – Гей, ви голодні? Тут картопляні хаці! Смакота! [2]*

*ENVY (ЗАЗДРИСТЬ): **Quick question:** How do we build a new Riley, which I'm loving by the way. [45] – Одне питання: як ми створимо нову Райлі, хоч мені це імпонує... [1]*

*BING BONG (БІМ-БОМ): Sure thing. This way, just past **Graham Cracker Castle.** [38] – Погнали! Сюди, повз замок Няма Крекера. [2]*

*FIRE HAWK (ВОГНЯНА ОРЛИЦЯ): That Michigan girl is **off to rough stuff**. [45] – Ця наша мічиганка і вляпалася. [1]*

Асонанс – «стилістичний прийом звукопису, повторення однакових голосних у тексті» [14]. Повторювані звуки, як правило, знаходяться поряд, тому асонанс часто застосовується у елементах, що потребують рими або благозвучного ефекту. У досліджуваному матеріалі можна виділити такі приклади:

*JOY / BING BONG (РАДІСТЬ / БІМ-БОМ): Who's your friend who likes to **play**? His rocket makes you yell "**Hooray!**" Who's the best in every **way** and wants to sing this song to **say**, who's your friend who likes to **play**? Bing Bong Bing Bong! [38] – Хто з тобою любить **gratis**? Бім-бом, Бім-бом, Хто твій друг, якого **звати**... Бім-бом, Бім-бом. До зірок ракета **мчить** і на місяць **полетить**! [2]*

*BLOOFY (БОБИК): That's right and here's a little secret. Riley still likes the show. Stomp like an elephant, Scurry like a **mouse**! Make your way down to Bloofy's **House**! [45] – Так і є. Розкрию один секретик: Райлі досі любить це шоу. «Тупай, мов слон, чи як мишка **чеберяй**, в гості до Бобика ти **поспішай!**» [1]*

*JOY (РАДІСТЬ): We keep the **best** and... toss the **rest**! [45] – Хороше в **запасник**, а погане – у **смітник**! [1]*

*JOY (РАДІСТЬ): Let's! Play! Some! **HOCKEY!!!** [45] – Даєш шайбу! **Окей-хокей!** [1]*

Тож, якщо узагальнити, на фонетичному рівні розмовна мова найбільше проявляється через інтонацію, що дозволяє застосовувати дослівний переклад, лише повторюючи емоційне забарвлення тексту при дублюванні анімаційного фільму. Проте існують специфічні прийоми, що дозволяють створити особливий ефект, що сприймається на слух, для збереження якого перекладачеві необхідно застосовувати трансформаційний спосіб перекладу і використати прийоми повного перетворення, контекстуальних замінів або ж аналогії.

Проте, так чи інакше, основу як мови оригіналу, так і мови перекладу становить лексичний склад. Як ми зазначали раніше, розмовний стиль мови поділяється на літературний, неформальний розмовний стиль та ненормативний стиль мови.

Лексика *літературного розмовного стилю* «містить у собі нейтральні та літературні слова, а також у ньому наявні запозичені слова та розмовні вислови. Проте він не містить вульгаризмів, сленгу та діалектів». [11]

*JOY (РАДІСТЬ): We love our **girl**. She's got **great friends and a great house**. Things couldn't be better. After all, Riley's **11** now. **What could happen?** [38] – Ми любимо свою **дівчинку**. У неї **чудові друзі, чудовий дім** – краще не придумаєш. Вреши ті решт, Райлі вже одинадцять. **Що може статись?** [2]*

*JOY (РАДІСТЬ): Okay, looks like we have a couple of minutes while Riley takes a breather. Riley is still exceptional. And not just because she's the top of her class, which by the way, she is. She's also really kind. Oh! And she's **officially a teenager** now! We even got braces with extra rubber bands! Riley's Personality Islands are still going strong. **But we realized her islands aren't the only things made by memories**. [45] – Що ж, маємо **дві хвилини**, поки Райлі **переводить подих**. Райлі – так само **виняткова**. І не лише тому, що вона найкраща в класі, хоча це, до речі, правда.*

Вона також дуже добра. О, і вона уже офіційно тинейджерка. Нам поставили брекети з додатковими гумками. Острови особистості Райлі досі на своїх місцях. Та ми зрозуміли, що її спогади утворювали не лише острови. [1]

Як бачимо, більшість речень, що містять нейтральну лексику, можуть бути перекладені дослівно, тобто із застосуванням способу підстановки з використанням словникових значень цільової мови. Лише в окремих випадках було застосовано синонімічну заміну (*really* – *дуже*, *a couple* – *дві*, *realized* – *зрозуміли*), яка також передбачає оперування словниковими значеннями.

Більшість слів літературної мови нейтральні, вони не несуть у собі стилістичної конотації, лише денотат (*table, day, weather, to go, good, first, something, enough*). Вони зрозумілі для населення і формують лексичну основу для інших функційних стилів, оскільки створюють нові значення та стилістичні варіанти. Наприклад, нейтральне слово *child*, або *kid* – у розмовній мові; нейтральне *father* – розмовне *daddy*. Експресивні розмовні слова формують великі ланцюги синонімів, наприклад, в українській «обличчя» – *фізіономія, портрет, морда, харя, рило, будка*; в англійській – “*face*” – *countenance, features, clock, kisser, profile, dial, mug, visage, physiognomy (phiz or phizog), lineaments*. [11; 42]

Отже, при перекладі нейтральних слів можна звернутися до синонімічної або контекстуальної заміни для підбору ситуативного відповідника: такого ж нейтрального слова або ж його розмовної версії.

JOY (РАДІСТЬ) And, of course, Family Island is amazing. [38] – *І, звісно ж, Сім'я-острів надзвичайний.* [2]

JOY (РАДІСТЬ) It was amazing. Just Riley and me, forever... [38] – *Це було дивовижно, ми з Райлі удвох. Навіки...* [2]

JOY (РАДІСТЬ) Like when she first scored a goal? That was so amazing! [38] – *Наприклад, як вона вперше закинула шайбу... Це було ульотно!* [2]

Загальна розмовна лексика є частиною літературної мови. Вона межує із нейтральними словами та із спеціальним розмовним лексиконом. Розмовні вирази – це схожі слова та ідіоми, які використовуються у неформальному мовленні, але є недопустимими у офіційному мовленні або у діловій переписці. [11]

DAD (ТАТО): You're kidding. All right. Stall for me, I'll be right there. [38] – *Ту жартуєш. Ну затримай його, я зараз буду.* [2]

DAD (ТАТО): If we can't find investors by then, we're going to have to lay people off. [38] – *Якщо терміново не знайти інвесторів, доведеться звільнити людей.* [2]

Як бачимо, у перекладі розмовні елементи було замінено нейтральними словами. Це може бути зумовлено необхідністю зменшити загальне навантаження розмовною лексикою або ж з метою виокремити стиль мовлення конкретного персонажа, у цьому випадку – дорослого чоловіка, якому, на думку перекладача, може бути властивий більш стриманий, стандартизований лексикон.

До лексики літературної мови можна віднести **професіоналізми** – терміноподібні слова, що вміщують у себе широке значення наукового терміну, які використовуються представниками різних професій для пояснень у професійній комунікації та економії часу. Тому, наприклад, замість “*a small sharp knife used by a doctor for doing an operation*” вживається слово “*scalpel*”. [11]

У досліджуваному матеріалі можна знайти багато професіоналізмів, пов'язаних з роботою мозку та психологією (*core memories* – ключові спогади, *REM (rapid eye movement)* – фаза швидкого сну, *long-term memory* – довготривала пам'ять, *nonobjective fragmentation* – непередметна фрагментація, *subconscious* – підсвідомість, *inductive reasoning* – індуктивне мислення, *sense of self* – самоусвідомлення, *suppressed emotions* – придушені емоції тощо), веденням бізнесу (*contract* – контракт, *investor* – інвестор, *capital* – гроші (капітал), *venture* – ризиковане підприємство, *company* – компанія та ін.), спортивні професіоналізми (*penalty box* – лава штрафників, *mouthguard* – кана, *tie* – нічия, *goalie* – воротар, *ruck* – шайба, *skills camp* – спортивні збори, *forward* – нападниця, *play-off* – плей-оф, *coach* – тренер, та ін.).

Для їх перекладу як правило застосовується або дослівний переклад у разі існування відповідника, або ж покомпонентний переклад, тобто калькування, чи пермутація.

Серед інших професіоналізмів, використаних у досліджуваних анімаційних фільмах, можна виділити також лексику та звороти, що використовуються у військовій сфері:

DAD'S FEAR (СТРАХ ТАТА): Sir! Reporting high levels of sass! [38] – **Сер, рівень агресії зростає!** [2]

DAD'S ANGER (ГНІВ ТАТА): Take it to DEFCON 2 [38] – **Готовність номер один!** [2]

JOY (РАДІСТЬ): Ooh! Walkie Talkies! Here! Check, check, check. Can you hear me? I'm gonna press a button. Go for Joy. Copy that, over. Oh, I love 'em. [45] – **У-у, радії! На, раз-раз-раз, як чути мене? Треба натиснути... Чую, Радосте, зрозуміла, прийом... О, люблю їх.** [1]

DISGUST (ВІДПАЗА): Okay, we've got a group of cool girls at 2 o'clock. [38] – **Так, праворуч від нас круті дівчата.** [2]

Лексика **неформального розмовного стилю** неофіційна. «Окрім звичайних нейтральних слів, вона також містить слова із конотативним значенням. Виразність неформального мовлення розширюється завдяки застосуванню стилістичних засобів. Мовник під час комунікації обирає між літературним або неформальним стилем, враховуючи мету розмови, місце, особисті відносини, вік, стать співрозмовника, тощо». [11]

Л. Єфімов та О. Ясінецька [11] наводять низку специфічних засобів формування розмовних виразів. Найпопулярніші з них:

- стягнення (*demo* – *demonstration*, *comp* – *comprehensive school*, *disco* – *discotheque*, *pub* – *public house*, *ad* – *advertisement*)

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): We don't go pro and we find work as an ethnomusicologist, even though we don't really know what that is. [45] – **Ми нідемо не у профі, а у етномузикологині, хоч не знаємо, хто це.** [1]

WORKER (РОБІТНИК): Okay, let's clear it all out. It's demo day! [45] – **Ну, що, бригадо, до діла. На старт, увага, валяти!** [1]

MARGIE (МАРДЖІ): Yeah, yeah, yeah. Give me a sec. [45] – **Уже закінчую. Дай мені секунду.** [1]

RILEY (РАЙЛІ): Coach Robert's team has been state **champs** like, every year. [45]
– У тренерки Робертс команда виграє чемпіонат практично кожен рік. [1]

- з'єднання двох слів у одне (s'long – so long, c'mon – come on, gimme – give me, wanna – want to, gonna – going to, don't know – dunno, kinda – kind of, she's – she has/is)

JOY (РАДІСТЬ): Uh, just uh, **gimme** one second... [38] – Е-е... я це... дайте секунду... [2]

RILEY (РАЙЛІ): Mom! Dad! Come kiss me **g'night!** [38] – Мамо, тату, поцьомайте мене на ніч! [2]

JOY (РАДІСТЬ): I'm **gonna** make sure that tomorrow is another great day. [38] – Я все зроблю, щоб завтра знов був гарний день. [2]

RILEY (РАЙЛІ): I'm **kinda** nervous, but I'm mostly excited! [38] – Я трошки нервуюся, але це з нетерплячки. [2]

JOY (РАДІСТЬ): Yeah, yeah, **I dunno**, we'll have to come back [38] – Так, так, я не знаю, повернемося... [2]

FEAR (СТРАХ) : **Whadayamean** it's stuck?! [38] – Як її могло заклінути?! [2]

JOY (РАДІСТЬ): Oh, I love Honesty Island! And that's the truth! [38] – О, обожнюю Чесно-острів. **Чесслово!** [2]

- афіксація (missy – miss, girlie – girl)

VAL (ВАЛЕНТИНА): Yeah, I was a Glow **Girly**. Relax. [45] – Так, я була Сяйвочкою, спокуха. [1]

DAD (ТАТО): Good night, **kiddo!** [38] – Добраніч, доцю. [2]

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): What's your name, **big fella?** [45] – Також новенький, бурмосику? [1]

- афераза і апокопа ('til – until, 'cause – because, 'em – them, слова з закінченням -ing: flyin', goin', callin', havin' тощо)

MOM (МАМА): Now they're saying it won't be here **'til** Tuesday, can you believe it? [38] – Уже кажуть, що прийдуть у вівторок. Ти уявляєш? [2]

JOY (РАДІСТЬ): Let's go talk to **'em!** [38] – Ходімо знайомитись! [2]

JOY (РАДІСТЬ): Oh, this **ol'** thing? [38] – О, та вона ж старенька. [2]

BING BONG : Walk? We're not **walkin'!** We're taking the Train of Thought! [38] – Тупцяти? Ми не підємо, ми поїдемо! На поїзді думок. [2]

VAL (ВАЛЕНТИНА): Hey, Michigan. Oh, **rockin'** the red, huh? [45] – Привіт, Мічиганко. О, розчервонілася, так? [1]

- словотвір та змішування (legman – reporter, hanky-panky – children's trick, yellow-belly – coward).

JOY (РАДІСТЬ): Whoa. This place has changed **Mount Crushmore?** [45] – Ого. Тут тепер усе інакше. **Гора Крашмор?** [1]

ANGER (ГНІВ): Hey. Our life was perfect until Mom and Dad decided to move to **San Fran Stinktown.** [38] – Слухай, життя було супер, доки маму і тата не понесло у Сан-Смердисько! [2]

Найпродуктивнішим методом словотвору, особливо в мові перекладу, є деривація. Велика кількість суфіксів та префіксів перетворює нейтральні слова на

слова, що є притаманними розмовному стилю: *мама – матінка, мамуля, мамуся, мамка; книга – книжка, книжечка, дочка – донечка, доня, доця тощо.*

MOM (МАМА): well, you've stayed our happy girl! [38] – *А ти як завжди, ти як завжди наша щаслива доця.* [2]

DAD (ТАТО): That's my girl!!! [45] – *Це моя доня!* [1]

Окрім застосованих у перекладі суфіксів до нейтрального слова «дочка», в наведених прикладах бачимо, що перекладачем була застосована конкретизація щодо слова *girl*.

MOM (МАМА): Your dad's under a lot of pressure. But if you and I can keep smiling, it would be a big help. We can do that for him, right? [38] – *Обставини тиснуть на тата, але якщо ми будемо усміхатися, це допоможе йому. Татка треба підтримати, правда ж?* [2]

Підсумовуючи, можна сказати, що у перекладі розмовної лексики, створеної за допомогою вищезгаданих засобів, довелося використати різні прийоми, застосовуючи, переважно трансформаційний спосіб перекладу. А саме: знайти еквівалентний розмовний відповідник у цільовій мові (*pro – профі*); використати контекстуальну заміну на слова з розмовного лексикону, достатньої довжини, щоб зберегти синхронізм для дублювання (*a demo day – валяти*); навпаки, замінити розмовне слово нейтральним (*give me one second – дайте секунду*), або ж проігнорувати елементи, що відсутні у розмовній українській мові (*walkin' – підемо*).

Одним з варіантів неформального розмовного стилю є *діалект* – регіональний різновид мови, що відноситься до певного географічного ареалу. Визначення діалекту зазвичай використовувалося для позначення відхилень від стандартизованої англійської мови, проте сучасна лінгвістика відносить концепцію діалекту до будь-якої розвиненої системи мови. [11] Діалект проявляється як на фонетичному рівні – у вимові, так на лексичному і граматичному.

Діалектної мови у досліджуваному матеріалі не виявлено, проте підвидом діалекту можна вважати ідіолект, як систему особливостей мовлення та лексикон конкретної особи.

У досліджуваному анімаційному фільмі носієм ідіолектного мовлення є персонаж емоція Хандра (Ennui). Автори оригіналу наділили її французьким акцентом, відповідно до асоціації, що викликає транскрипція слова *ennui* [a: 'nwi:], а отже, природно, що цей персонаж, окрім вимови, вплітає у своє мовлення французькі слова та вигуки.

ENNUI (ХАНДРА): Pardon. Excusez moi. I've been waiting my whole life for this very moment. [45] – *Pardon. Excusez moi. Я все свідоме життя готувалась до цього моменту.* [1]

ENNUI (ХАНДРА): Oh-lala...my phone?! Where is my phone?! Seriously?! This is not happening! NO, NO, NO, NO, NO!!! [45] – *Oh-la-la...mon telefon. Де mon telefon? Серйозно? C'est impossible NO, NO, NO!* [1]

Варто зазначити, що під час дублювання складніше реалізувати іншомовний акцент на фонетичному рівні, який, безперечно, почує англomовний глядач у оригіналі навіть у нейтральних словах. Тому перекладач, на додачу до

характерного для французької мови наголосу на останній склад у словах та грасованого [p] і пом'якшеного [л], форенізував певні загальновідомі фрази з ідентичним смисловим навантаженням, так створюючи більш емоційно забарвлений текст:

ENNUI (ХАНДРА): Ennui. It's what you would call the boredom. [45] – *Хандра. Се ме, що ви звете Обломом.* [1]

ENNUI (ХАНДРА): That was like thirty seconds ago, Nostalgia. [45] – *Се було тридцять секунд тому, Ностальжі.* [1]

ENNUI (ХАНДРА): Why are we up so early? [45] – *О, pourquoi вставати так рано?* [1]

ENNUI (ХАНДРА): Aren't we already good at hockey? [45] – *Ми і так граємо в хокей tres bien.* [1]

Однак розмовній мові характерні іншомовні слова у більш загальному сенсі. **Варваризми і форенізми** – це запозичені слова з інших мов. Більшість потрапили до англійської мови з французької та латини. Вони асимільовані, а тому їх додано до словників (*protégé* – *протеже*, *beau monde* – *бомонд*, *alter ego* – *інше я*, *tête-à-tête* – *віч-на-віч тощо*). Форенізми ж – не асимільовані запозичення, тому їх не знайти у словниках, а скоріше, у якості стилістичних прийомів, що створюють реалістичний фон для історій про іноземні звичаї та культуру, як було представлено вище з мовленням персонажки Хандри. [11]

У досліджуваному анімаційному фільмі деякі запозичення знайшли таке втілення:

FEAR (СТРАХ): How dare you madam? [45] – *Це вже занадто, мадам!* [1]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Because, mon ami, we need to speed things up. [45] – *Причина, мон амі, що нам треба піднатиснути на себе...* [1]

BLOOFY (БОБИК): Do you know quid pro quo? We get you out of that jar, then you can get us out of this safe. [45] – *Знаєте, що таке «квід про кво»? Ми витягнемо вас із банки, а ви нас – із цього сейфа!* [1]

COACH (ТРЕНЕРКА): Alright ladies, take a breather. [45] – *Усе, леді, трохи відпочиньте.* [1]

Для усіх зазначених запозичень перекладач застосував транслітерацію (у деяких випадках – адаптивне транскодування), відтворивши таким чином запозичення, зазначені в оригіналі, еквівалентними запозиченнями в мові перекладу. А у наступному прикладі можемо бачити використання запозичення лише у перекладі у вигляді поєднання кальки та контекстуальної заміни, що допомагає зберегти синхронізм з відеорядом, а також ліпсінк:

LANCE (ЛАНС): But I am a warrior cursed with a feeble attack. [45] – *Проте я воїн, уражений прокляттям фіаско-атаки.* [1]

Однак, як правило, діалектна лексика перекладається нейтральною літературною лексикою, оскільки у випадку перекладу її повним діалектом мови перекладу зазвичай відбувається надмірна локалізація оригіналу, що може призвести до нерозуміння змісту кінцевим глядачем, оскільки не кожен може бути обізнаний у лексиконі конкретного діалекту.

Дещо інша ситуація складається з соціальними діалектами. «Соціальні діалекти – соціально обумовлені різновиди національної мови, що вживають у середовищі окремих соціальних груп. Інші назви – соціолекти, арго, жаргони, сленги. На відміну від діалектів територіальних, що виявляють свою специфіку на всіх мовних рівнях, соціальні діалекти відрізняються лише на лексичному і фразеологічному рівнях» [12].

Як ми могли спостерігати з попередніх прикладів, у досліджуваному анімаційному фільмі використано багато неунормованої літературної мови, а саме **сленгу** та **жаргону** – особливо у другій частині анімаційного фільму. Це обумовлене, перш за все, орієнтацією на цільову аудиторію підліткового віку, оскільки саме у другій частині анімаційного фільму висвітлено підліткові проблеми самоусвідомлення, і підлітка у головній ролі. А отже, і головна персонажка, і її оточення, природно, що використовують лексику, притаманну молоді для достовірнішого зображення та розкриття персонажів.

У науковій літературі сьогодні немає однозначного визначення терміну «сленг». Деякі вчені-лінгвісти визначають це поняття як аналогічне жаргону, а також як сукупність жаргонізмів, які складають шар розмовної лексики, що означає грубувато-фамільярне, подеколи гумористичне ставлення до предмета мовлення.

У тлумачному словнику поняття жаргону у свою чергу дещо поєднується з поняттям **арго** – мови «вузької соціальної чи професійної групи, створеної з метою мовного відокремлення, що відзначається наявністю слів, незрозумілих для сторонніх (арго злодіїв, жебраків, школярів)» [14]

О. Глазова зазначає, що жаргон – це «особливості мовлення певної соціальної, вікової або професійної групи людей, пов'язаних тривалим перебуванням разом або певною спільністю інтересів» [41] Словник лінгвістичних термінів називає жаргон соціальним діалектом, «яким користуються мовці, об'єднані спільними інтересами, захопленнями, професією, віком, ситуацією. Відрізняється від літературної мови специфічною лексикою і вимовою, існує не окремо, а на основі певної мови (військовий, спортивний, молодіжний, канцелярський)» [31]. А жаргонізмами називає «слова або вислови, які належать якомусь жаргону певної мови і використовуються для надання експресивного забарвлення назвам предметів та явищ, важливих для соціальної групи, що послуговується цим жаргоном» [31]

Згідно з цим же словником сленг – «мовне середовище усного спілкування, великої кількості людей, яке відрізняється від норми. Або ж різновидом розмовної мови, яка оцінюється суспільством як підкреслено неофіційна (побутова, фамільярна, довірлива)» [31] А Короткий тлумачний словник української мови визначає сленг як «варіант професійної мови, слова та вирази, що використовуються у спілкуванні людей різних вікових груп, професій, соціальних прошарків (напр. студентів, моряків, художників)» [14]

Тож не дивно, що зазвичай поняття сленгу та жаргону ототожнюють, адже у кожному з цих визначень існують спільні риси: усна форма розмовної мови, неформальність спілкування, експресивне забарвлення мовних одиниць, що

належать до певної мови, а не існують окремо, обмежена кількість тих, хто послуговується такою лексикою.

Проте, вважаємо, сленг – значно ширше поняття від жаргону і, тим більше, арго, шифрованої мови, як правило, соціально найнижчих і кримінальних прошарків населення. На думку К. Шевчик, **сленг** – «інтержаргонне явище; особливості мовлення чималих верств носіїв мови, пов'язаних не лише груповою, корпоративною спільністю, а й просторовою, наближаючись до просторіччя. Сленгові властиво запозичувати одиниці арго і жаргону, переосмислюючи та розширюючи їхні значення. За структурою сленг поділяється на загальний і спеціальний (професійний жаргон та мову певних соціальних прошарків). Загальний сленг – відносно стійкий, досить поширений і загальнозрозумілий шар лексики та фразеології в середовищі живого розмовного мовлення» [43].

Жаргон, за словами авторки, – це соціально маркована лексика, що побутує в певному корпоративному середовищі, особливий субкод, вироблений у процесі спілкування людей одної професії, який об'єднує їх, відокремлює від інших і є розпізнавальним знаком приналежності до одного середовища. Професійні жаргонізми – «образно-експресивні слова та вислови, що мають нейтральні відповідники і побутують переважно в усному мовленні людей певної професії чи роду занять, об'єднаних спільними інтересами, належністю до певного соціально-професійного соціуму. За допомогою жаргону люди ототожнюють себе з певними соціальними угрупованнями, починаючи зі школярів і студентів, молодих бізнесменів і хакерів та закінчуючи злочинцями, пияками та наркоманами» [43] Варто зазначити, що останнім часом термін «жаргон» втрачає свою негативну конотацію, таку, як «кримінальний або злочинний жаргон». Отже, жаргон – більш вузьке поняття, що стосується значною мірою професійної розмовної лексики, аніж загальної чи то специфічної.

В порівнянні з жаргоном сленг носить більш масовий характер, його соціальна обмеженість нечітка. Носіями одних і тих же сленгізмів можуть бути люди різних професій і освітнього статусу, благонадійними громадянами, що не мають кримінального минулого. З плином часу певні слова вживаються частіше і уже не сприймаються у якості сленгізмів.

Узагальнюючи, можна зазначити, що критерієм розрізнення всіх трьох груп неформальної лексики є ступінь її відкритості:

- 1) сленг – це найвідкритіша лексична підсистема;
- 2) жаргон – це напів відкрита лексична підсистема;
- 3) арго – це найзакритіша лексична підсистема. [43]

Сленг, через свою легкість і рухливість, переважно асоціюють з мовленням молоді, проте можна сміливо вважати, що кожне покоління має свій набір сленгової лексики. Мова молоді сьогодення може описати щось привабливе чи захопливе як *bangin', sick, lit* чи *lush*; щось із протилежним значенням – *meh*; привабливу людину – як *buff*; щось погане – *gross* чи *minging*. Час, проведений у компанії друзів, зазвичай *chilling*, а музика – *tunes*. З віком деякі люди продовжують вживати сленг «свого часу», що дозволяє припустити вік мовця, наприклад, *cool, ace* і *wicked* – для опису хороших речей, *lame, sad* чи *naff* – для того, що не подобається. Для носіїв

англійської мови сленгізми – це допоміжні засоби задля вираження почуттів та думок, які зрозумілі більшості носіїв англійської мови. Проте, коли батьки сучасної молоді починають вживати сленг сьогодні, це звучить дивно. [48]

Отже, швидкоплинність та нестійкість – це істотна особливість сленгової мови, обумовлена постійним оновленням та поповненням лексичного запасу сленгу. Якщо певна лексична одиниця не використовується достатньо активно, то на зміну їй приходиться нова, більш емоційно забарвлена.

Тож основне значення цієї лексики – бути засобом емоційно-експресивного вираження, своєрідним вираженням «протесту» проти звичного слововживання. Тому до причин використання сленгу в мові К. Шевчик виділяє наступні: для розваги та гумору, для підкреслення своєї індивідуальності та надання мові більшої яскравості, для того, щоб здивувати оточуючих, для створення дружньої атмосфери та демонстрації належності до будь-якої соціальної групи, щоб нова компанія прийняла у ролі «свого», для збагачення та урізноманітнення свого словникового запасу; для применшення або перебільшення чого-небудь для того, аби не використовувати кліше чи багатослів'я. [43]

Аналіз українських та англійських сленгових лексичних одиниць дозволяє визначити такі лексико-семантичні типи назв:

– живого: людини, тварини (*ніпл* – від англ. *people*, *бро* – від англ. *brother*, *душила*, *коте*, *тоб*, *crush*), включно з категоріями назви тіла, організму, їх частин, продуктів життєдіяльності (*хаер* – від англ. *hair*, *гоор*)

– продуктів господарської, технічної та соціальної діяльності людини (*байт* – від англ. *bite*, *хайп*, *укр. шмот* – англ. *slobber*, *мобіла*, *комп*, *тралік*);

– абстрактних понять: явищ, ситуацій, подій, життєвих обставин (*кринжа*, *лівнути* – від англ. *to leave*, *злизати*, *хейтити* – від англ. *to hate*).

– емоційного стану людини, його виявів (*агритися*, *вайб*, *орати*, *відшиблений*);

– процесів передачі інформації, актів мовлення, спілкування (*укр. ля-ля* англ. *blah-blah* – беззмістовна або нещира розмова);

– назви, що оцінюють або характеризують (*зашквар*, *топ/топчик*, *ізі* – від англ. *easy*, *токсик*, *альоша* – дурник) [43, 36]

За К. Шевчик [43], окрім прямого перекладу, коли значення слова у мові оригіналу і мові перекладу збігаються і будуть зрозумілі реципієнту, переклад сленгізмів найчастіше здійснюється за допомогою **еквівалентних відповідників, стилістично нейтральних варіантів чи просторіччя.**

Використання *еквівалентних відповідників* за наявності їх в мові перекладу є найприроднішим, коли досягається максимально можливий лінгвістичний ступінь збереження змісту оригіналу в перекладі:

DAD (ТАТО): Here we are. This looks really cool. [45] – *Приїхали. Слухайте, а тут реально круто.* [1]

JOY (РАДІСТЬ): Atta girl. Alright everyone, fresh start! [38] – *Молоток! Народ, працюємо.* [2]

*ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): First, we don't take this camp seriously and we **goof off** with Bree and Grace. [45] – Перший – ми ставимося до зборів несерйозно і дуркуємо з Брі та Грейс. [1]*

*ENNUI (ХАНДРА): Oh-la-la... Joy is so **old school**. [45] – О-ля-ля, Радість конкретно олдскульна. [1]*

*ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Okay, first **big hang** with the group. [45] – Отже, перша туса з компашкою. [1]*

*JOY (РАДІСТЬ): But, I've learned that every emotion is good for Riley. Even this **turkey**. [45] – Проте життя показало, що всі емоції корисні для Райлі. Навіть ця душнила. [1]*

Перше значення за словником *turkey* – індичка, проте сленгове значення відповідає позначенню некомпетентної та непривабливої особи [42]. Отже, перекладачеві було необхідно не лише розпізнати у нейтральному слові сленг, але й знайти сленгове слово у мові перекладу, яке б найбільше відповідало значенню вихідного сленгізму.

За відсутності прямого еквіваленту можна обмежитися стилістично нейтральними варіантами, що передають лише загальне значення сленгової одиниці.

*VAL (ВАЛЕНТИНА): It means **you're on her radar** [45] – Це означає, що тебе помітили. [1]*

*RILEY (РАЙЛІ): What if I get to camp and **I screw it up**? [45] – Що, як я підведу свою команду на зборах? [1]*

*ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Because **mon ami**, we need to speed things up. And that means we **hit the ice** early and practice like we've never practiced before. [45] – Причина, мон амі, що нам треба піднатиснути на себе, **виходячи на лід** раніше і тренуючись більше, ніж до того! [1]*

Також, якщо відсутні еквівалентні відповідники, можна удатися до просторіччя, яке додає тексту, що перекладається, необхідну характеристику відхилення від літературної норми, (*book smart* – розумник; *assface* – дурень; *cherry* – недоторка; *klutz* – незграба).

*VAL (ВАЛЕНТИНА): Uh, okay Dani. Like you had it all together when you were a **freshman**? [45] – Окей, скажи, Дені, а ти теж була мегазібрана **попервах**? [1]*

*JOY (РАДІСТЬ): Riley's secrets, a **rogue** emotion has taken over Headquarters. [45] – Таємниці Райлі, **зальотна** емоція захопила головну контору! [1]*

У цьому випадку не сленгова, але експресивна лексика була замінена просторіччям, щоб показати ставлення одного персонажа до іншого більш чітко.

С. Остапенко і М. Лисогор [47], окрім підбору еквівалентних стилістично забарвлених лексичних елементів та заміни експресивно забарвлених слів і виразів стилістично нейтральними, виділяють ще протилежний спосіб – **заміну нейтральної лексики та фразеології стилістично маркованою**:

*ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): **Sorry**, what did I do? [45] – Ой, **сорян**, ти про що? [1]*

*DISGUST (ВІДПАЗА): **Pizza is weird** here... [38] – Піца **не прикольна**... [2]*

DISGUST (ВІДПАЗА): We have no clean clothes. I mean, no one should see us. [38] – Ми без чистого одягу, краще **не світитись**. [2]

*RILEY (РАЙЛІ): I liked **that time** at the dinosaur. That was **pretty funny**.* [38] – Як **фоткалися** з динозавром. Це було **прикольно**. [2]

*JOY (РАДІСТЬ): Well, I have to practice. And I don't think of it as playing so much as **hugging**. Okay, first day of school! **Very, very exciting!*** [38] – Це я ренетурую. І це не стільки музика, скільки **обнімашки**. Отже. Перший день у школі. У нас **мандраж**. [2]

*ENVY (ЗАЗДРИСТЬ): Oh, I always wanted people to talk about us but **not like this**.* [45] – О, я завжди мріяла, щоб про нас говорили, але ж **не такий треш**. [1]

Аналіз досліджуваного матеріалу дозволяє стверджувати, що саме цей спосіб перекладу вживався найбільше, ми вважаємо, з таких причин: більше різноманіття лексичного складу мови перекладу, зокрема експресивних лексичних та фразеологічних одиниць; для створення комічного ефекту; для відтворення відповідної атмосфери, з огляду на цільову аудиторію (дітей та підлітків).

Нерідко перекладачеві необхідно вдатися до трансформаційного способу перекладу. Одним з найпростіших видів перекладацьких трансформацій є *варіантні відповідники*. Їх використовують тоді, коли одній лексемі вихідної мови у словнику міститься кілька варіантів перекладу. Розглянемо деякі варіантні відповідники до певних сленгових одиниць:

*ENVY (ЗАЗДРИСТЬ): We have to know one **cool** song, right?* [45] – Має ж бути хоч одна **крута** пісня, так? [1]

*JOY (РАДІСТЬ): Hey, hey, hey, all through the drive Dad talked about how **cool** our new room is.* [38] – Чекайте, коли ми їхали, тато казав, що у нас **кльова** кімната. [2]

*ANGER (ГНІВ): Yeah, Mom and Dad are pretty **cool**.* [38] – Так, мама й тато у нас **прикольні**. [2]

Найбільш часто вживаний відповідник до слова “cool” в українській вважається «*крутий, круто*». Проте, як бачимо, у цього слова існує декілька синонімічних значень, серед яких і вибирав перекладач.

*DISGUST (ВІДПАЗА): **Guys**, these are high schoolers.* [45] – **Народ**, це старшокласники! [1]

*FORGETTER (ГОЛОВНЯК): They're in the **dump**. Nothing comes back from the dump.* [38] – Вони у **могильнику**, а з могильника не повертаються. [2]

У процесі перекладу сленгізмів іноді використовується заміна частин мови слова, що перекладається, або *транспозиція*.

*ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Riley looks really **uncool** in front of Val.* [45] – Райлі тотально **лажає** перед Вал [1]. (Adj. → V.)

*JOY (РАДІСТЬ): What? You're **paranoid**.* [45] – Що? Ту **параноїш** [1]. (Adj. → V.)

*RILEY (РАЙЛІ): All we have to do is be **super awesome** at camp* [45] – Ми покажемо свою **суперкрутизну** на зборах [1] (Adj. → N.)

Іноді під час перекладу сленгізмів використовують *антонімічний переклад*, який «спирається на логічний постулат, згідно з яким заперечення будь-якого

значення можна порівняти до ствердження протилежного йому значення. На практиці цей трансформаційний прийом, як правило, пов'язується з заміною однієї з лексем оригіналу на її міжмовний антонім. Стверджувальна конструкція почасти у реченні вихідного тексту замінюється на заперечну в перекладі і навпаки». [43]

FEAR (СТРАХ): I say we skip school tomorrow and lock ourselves in the bedroom. [38] – Треба завтра **не йти до школи** і замкнути на всі замки спальню. [2]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): That looks crazy! [45] – Так – повний **неадекват!** [1]

JOY (РАДІСТЬ): I was up late last night figuring out a new plan. [38] – Я ніч **не спала** і розробила новий план. [2]

DISGUST (ВІДПАЗА): Uh, she made the Fire Hawks when she was only a freshman. [45] – Е-е-е... Її взяли у Вогняні орлиці, хоч вона і **недотягувала за віком.** [1]

У цьому випадку *a freshman* – новачок, учень / студент першого року було перекладено за допомогою виразу з заперечною часткою *недо-*, проте також було застосовано описовий переклад значення сленгізму.

Описовий переклад, як правило, використовується саме для перекладу сленгових одиниць, що не мають навіть наближених відповідників. Недоліком цієї трансформації, особливо для перекладу аудіовізуального твору, є його багатослівність, тому цей спосіб перекладу використовується хіба що в тих випадках, коли можна обійтися порівняно коротким поясненням:

ANGER (ГНІВ): And then I punt her into the dump. [45] – А я **замантулю її копняком** на смітник. [1]

Дієслово *to punt* відноситься до спортивної лексики, що у регбі означає удар ногою по м'ячу до того, як він впаде на землю або ж дуже сильний удар, від якого м'яч полетить дуже далеко. З допомогою експресивних слів перекладач зміг наблизити значення вихідного слова і сенсу перекладу.

ABSTRACT WORKER #1 (ПРАЦІВНИК АБСТРАКТНОГО МИСЛЕННЯ): I'm going to turn it on for a minute and burn out the gunk. [38] – Я увімкну на хвилинку, **випалю усе зайве.** [2]

У перекладі було застосовано лексико-семантичний прийом генералізації, а також стилістичний прийом логізації, щоб описово передати значення слова *gunk*.

Нерідко можна зустріти застосування таких перетворень, як *генералізація* та *конкретизація* значення. Перше узагальнює значення слова, що перекладається, замінюючи слова мови оригіналу з вузькою семантикою на слова з ширшою семантикою у мові перекладу. Друге, протилежне за функцією, замінює слова з ширшою семантикою на слова з вузькою семантикою у мові перекладу. [25] Наприклад:

RILEY (РАЙЛІ): Wait up! Thanks for showing me around. [45] – **Стривай!** Дякую, що **покликала.** [1]

BREE (БРІ): We'll still get to hang out. [45] – Ми **зустрічатимемося.** [1]

Сленговий вираз, що означає час, проведений з друзями, було замінено більш узагальненим «зустрічатися». А також, можемо спостерігати у вищенаведених

прикладках заміну експресивних виразів на нейтральні, тобто перекладачем застосовано також прийом логізації.

JOY (РАДІСТЬ): And... we're out. [38] – *І... ми заснули.* [2]

RILEY (РАЙЛІ): Andersen makes her move. She's closing in! [38] – *Андерсен починає атаку. Вона вже біля воріт...* [2]

JOY (РАДІСТЬ): Oh good. Family is running. [38] – *Сім'я-острів працює.* [2]

WORKER (ПРАЦІВНИК): Hey Margie, you got that console? [45] – *Чуєш, Марджі, ти антрейдула консоль?* [1]

У наведених прикладах елементи мови оригіналу було конкретизовано відповідно до контексту залежно від ситуації у відеоряді.

Наявні і випадки перекладу сленгу методом *цілісного перетворення*. Він «змінює внутрішню форму відрізка мовленнєвого потоку, але загальний зміст залишається незмінним. Ступінь змістової спільності між перекладом та оригіналом залишається невисоким і визначається метою комунікації або ідентифікацією ситуації». [43]

JOY (РАДІСТЬ): Disgust! Make sure Riley stands out today... but also blends in. [38] – *Відразко, треба, щоб Райлі сьогодні вирізнялася, але не занадто.* [2]

RILEY (РАЙЛІ): What is your problem? Just leave me alone. [38] – *Та що за проблеми, дайте мені спокій!* [2]

JOY (РАДІСТЬ): No way! [38] – *Здуріти!* [2]

MIND COP (ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ): Freeze! Hold it right there! [38] – *Аніруш! Усім стояти!* [2]

Іноді для перекладу використовується *смісловий / логічний розвиток або модуляція*. А. Болдирева зазначає, що при застосуванні такого виду перекладацьких трансформацій відбувається «заміна одного поняття іншим на основі їхньої суміжності чи логічної близькості. Він полягає в заміні словникового відповідника при перекладі контекстуальним, логічно пов'язаним з ним». [4] Найчастіше мають місце заміни, засновані на причинно-наслідковому зв'язку між поняттями. Слово чи словосполучення вихідної мови у такому випадку замінюється словом або словосполученням мови перекладу, яке позначає причину дії або стану, позначеного перекладацькою одиницею мови оригіналу. Сюди, зокрема, відносяться метафоричні та метонімічні заміни, створені на основі категорії перехресування.

ANGER (ГНІВ): Let me at 'em! [45] – *Розірву нафіг!* [1]

Дослівний переклад вихідного речення «пустіть мене до них»; відеоряд, емоційність ситуації дозволила перекладачеві вдатися до трансформації смислового розвитку, використовуючи вираз, більш притаманний цільовій мові.

JOY (РАДІСТЬ): You've read the manuals cover to cover. [45] – *Інструкцію ти прочитала 100500 разів.* [1]

Хоча у мові перекладу існує еквівалентний вираз «від палітурки до палітурки», що означає досконале знання чого-небудь, необхідність дотримуватися синхронізму змусив перекладача вдатися до заміни фразеологічної одиниці сленгізмом, який відображає смисловий розвиток: великою кількістю повторень можна досягти досконалого знання про що-небудь.

RILEY (РАЙЛІ): My gosh, tom! Just go away! Ugh! [45] – Господи, мамо! Не діставай! А-а-а! [1]

Узагальнюючи, можна сказати, що береження стилістичних елементів вихідного тексту, незалежно від його жанрової приналежності, є одним з найголовніших завдань будь-якого перекладу. Отже, найважливішою метою перекладача при перекладі сленгізмів є збереження та правильна передача емоційно-експресивного забарвлення та стилістичного відтінку. Розглянуті вище приклади дозволяють стверджувати, що під час перекладу сленгу можна дотримуватись двох напрямків, зокрема, «пошуку аналогічного відповідника, схожого за експресивністю, або через підбір найближчого за емоційним забарвленням відповідника з розмовного шару мови». [43] Велике значення мають «фонові знання» про сленг, тобто інформація про ситуацію, за якої використовується відповідний сленгізм.

Найбільш неоднозначний вид розмовної мови – *ненормативна або спеціальна лексика*. Вона вміщає в себе вульгарні та лайливі слова і вирази, а також елементи, що не підпадають під граматичні норми. Проте більш детальний аналіз дозволяє стверджувати, що ці відхилення від норми є частиною системи, не позбавленої раціональності. Наприклад, універсальна граматична форма *ain't* є скороченою формою *am (is, are) not, was (were) not, have (has, had) not, shall (will) not, there is (are, was, were) not*. [11]

“As my old ma used to say, you can't spend what you ain't got”

“I ain't done nothing wrong”

“That's sounds awful – Sinatra he ain't” [41]

Окрім того, багато людей вживають у своїй мові лайливі вульгарні – табуйовані, з точки зору літературної мови, слова, що може бути показником низької культури і освіченості (*bloody bugging hell, damned home-wrecking dancing devil*) чи сленгові вирази (*busthead – посередній або дешевий віскі, лікер, або вино яке викликає похмілля; cabbage – гроші, банкноти, паперові гроші; frog-eater – француз; a pin-up girl – сексуально приваблива молода жінка*) та специфічні кліше (*dead and gone, good and well, lord and master, far and away, this here*) [11]. Однак подібні вирази можуть стати доповненням до портрету характеру персонажа у художній літературі або ж анімаційному фільмі. Щоправда, з огляду на вік цільової аудиторії, нецензурні / лайливі слова або ж «пом'якшуються» завдяки заміні на слова з негативною конотацією, як у наступних репліках з досліджуваного матеріалу:

BING BONG (БІМ БОМ): Well what the heck are you doing out here? [38] – Яким це вітром тебе занесло сюди? [2]

BING BONG (БІМ БОМ): Isn't it great? And there's always something new, like... Who the heck is that? [38] – Скажи, клас? І тут завжди є щось нове, як... Це що за крендель? [2]

ANGER (ГНІВ): Wow, those guys are jerks [45] – Вау, існують же такі козли! [1]

ANGER (ГНІВ): I'll tell you what it is. This move has been a bust. [38] – А знаєте причину? Цей переїзд – повний гаплик. [2]

JOY (РАДІСТЬ): Do you know how hard it is to stay positive all the time when all you folks do is complain, complain, complain! Jiminy mother-lovin' toaster-strudel! Do you think I have all the answers? [45] – Уявляєте, як важко залишатись позитивчиком, коли ви те і робите, що рюмсаєте, рюмсаєте, рюмсаєте. Та щоб вас, маму вашу, вдавило штруделем! Ви вважаєте, що я знаю усе і ще трохи? [1]

Або ж усе-таки піддаються цензурі:

ANGER (ГНІВ): Whoa. I have access to the entire Curse Word Library! This new console is the sh... (console button: BEEP!) [38] – О! Отримано доступ до цілої бібліотеки матюків! Цей новий пульт просто за...[2]

ANGER (ГНІВ): I'll tell you what we do. We go back up there and we kick those... [45] – Я знаю, що робити. Ми повернемося назад і надеремо їм...[1]

Аналогічно і перекладач підбирає слово або вираз відповідно до ситуації з подібним емоційним навантаженням. Однак, з тих же причин переклад може бути дещо більш емоційно забарвленим за оригінал:

JOY (РАДІСТЬ): Wow, you have a lot of energy. [45] – Ва-ау, у тебе достобіса енергії. [1]

Таким чином, як оригінальні тексти, так і їх переклади показують багатство як лексичного складу мов, так і засобів вираження.

Як ми могли бачити з вищенаведених прикладів, часто слова нелітературної розмовної мови перекладаються словосполученням, або навіть фразою з розмовної мови перекладу, і навпаки. Це обумовлено тісним зв'язком лексичного і фразеологічного рівнів розмовної мови, який полягає у емоційному забарвленні мовних одиниць. Лексичні одиниці, об'єднані у мовні звороти, що виявляють своє значення тільки зв'язано, називаються **фразеологічними одиницями**. Вони використовуються як готові мовні одиниці, а не створюються у процесі мовлення. [33] Складність під час їх перекладу викликає національно-культурне забарвлення, ідіотетнічний компонент їх значення, при відтворенні якого може не збігатися лексичний склад, структура, образи вихідних і цільових фразеологічних одиниць. Зважаючи на це, до фразеологізмів або ідіоматичних виразів не коректно застосовувати лише дослівний переклад.

І. Корунець [16] класифікує основні способи перекладу фразеологічних одиниць наступним чином:

Підбір повного відповідника. Зрозуміло, що найкращим способом перекладу вихідного фразеологізму є його передача за допомогою еквівалентної одиниці з цільової мови. Повні фразеологічні еквіваленти є ідентичними за структурою, лексичним складом, стилістичними характеристиками, значенням та образністю [35]. З досліджуваного матеріалу можна навести такі приклади еквівалентного перекладу:

ANGER (ГНІВ): Over my dead flaming body! [45] – Через мій розпечений труп хіба що. [1]

Підбір часткового відповідника забезпечує відтворення значень мовних одиниць через невідповідну у мові-рецепторів заміну деяких компонентів на інші.

JOY (РАДІСТЬ): I step back, you stepped in, you got Riley back on track [45] – Я відступила, ти втрутилася, наша Райлі знову на коні. [1]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): You still have about ten years, two graduations, and a best friend's wedding before you're invited, but I will keep you in the loop I promise! [45] – У тебе ще приблизно десять років, два випуски і весілля найліпшої подруги. Потім приходь. **Я триматиму тебе в курсі.** [1]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Well, good news is we're not starting from scratch. [45] – Ну, є добра новина: ми **не починаємо з нуля.** [1]

DISGUST (ВІДПАЗА): No-no-no-no! Listen, just keep it together until we're out of the car. [45] – Ні-ні-ні-ні-ні, **тримай себе в руках**, поки ми не доїхали, гаразд? [1]

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): Yeah, it's just that it's new, and I know how important it is, and I don't wanna mess it up or break it or burn it to the ground or anything. [45] – Так, але система нова, і я знаю, що це дуже важлива річ, тож не хочу нічого зіпсувати, зламати чи **спалити вщент** зненацька. [1]

NOSTALGIA (НОСТАЛЬГІЯ): Yeah, those were the days. [45] – Так, гарні були часи. [1]

Переклад методом аналогії відбувається на рівні образів, який вказує на спільні чи відмінні елементи у світосприйнятті носіями мови оригіналу та носіями мови перекладу.

JOY (РАДІСТЬ): Well, there's a lid for every pot. Come on! [45] – **Навіть у гагари є пара.** За мною! [1]

FEAR (СТРАХ): It should be nothing but smooth sailing from... АНН!!! LOOK OUT!!! [45] – Далі усе має **котитися як по маслу...** Обережно! [1]

JOY (РАДІСТЬ): You can't just bottle us up! [45] – **То ти хочеш нам гайки закрутити?** [1]

Незважаючи на відмінність елементів фразеологічних одиниць у мові оригіналу та мові перекладу, у прикладах було відтворено семантику вихідного тексту мовою перекладу за допомогою підбору аналогічних фразеологічних одиниць, притаманних цільовій мові.

Переклад із застосуванням приблизної аналогії або контекстуальна заміна «полягає у тому, що перекладач намагається знайти такий український фразеологізм, який хоча і не відповідає по значенню англійському фразеологізму, але з достатньою точністю передає його зміст у конкретному контексті» [24]
Наприклад:

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Oh! I'm sorry. I can get ahead of myself. I'm Anxiety. [45] – Ой, протупила, **поперед батька в пекло.** Я тривожність. [1]

ANGER (ГНІВ): Oh, for crying out loud! [45] – А щоб тебе розірвало! [1]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Envy, I think you're really in the zone. [45] – **Заздросте, ти уже спіймала мою хвилю.** [1]

JOY (РАДІСТЬ): You lucky dog, you're reading these cool things and I gotta go work. [38] – **Ах, щастить же декому:** ти читаєш ці круті інструкції, а я – знову на роботу. [2]

ENNUI (ХАНДРА): They wouldn't know cool if it hit them in the face. [45] – Їм до нашої крутості **як до неба рачки.** [1]

PAULA (ПАУЛА): You don't have to ask me twice. [45] – Я згодна на сто відсотків. [1]

В наведеному прикладі в обох випадках було використано фразеологічний вираз, і хоча можна було застосувати прямий або дослівний переклад («Двічі мене просити не треба»), результат якого також буде зрозумілий реципієнту, перекладач замінив оригінальний текст на фразеологічний вираз, більш притаманний цільовій мові.

*FEAR (СТРАХ): Are you kidding me?! **Out of the gate?** This is not happening!* [38] – *Нащо так робити?! **Кілко́м у се́рце!** Я цього не витримаю!* [2]

Вважаємо, більш дослівним перекладом могло б бути «Прямо з порога», що, власне і означає фразеологізм у оригіналі. Однак, з огляду на відеоряд, у якому Страх від жаху хапається за серце на цих словах, перекладачем було використано інший фразеологізм, що краще співвідноситься з візуальною інформацією, але й з тим доволі вдало описує емоційний стан персонажа.

Ще одним прикладом заміни, виходячи з контексту, а саме, того, що надає відеоряд та ситуація у сюжеті, можна зазначити такий:

GRACE'S DISGUST (ВІДПАЗА ГРЕЙС): You spilled the tea! [45] – *Розбиту чашку потім не склеїш!* [1]

На перший погляд текст оригіналу можна було б перекласти дослівно, описуючи події у відеоряді («Ти розлила чай!»), проте, виходячи з контексту, у перекладі було застосовано фразеологізм, оскільки “*to spill the beans*”, [50] або варіант, який використовують британці – “*to spill the tea*”, [51] означає «розкрити таємницю чи якусь важливу інформацію, поділитися плітками», що, власне, і відбулося у цьому відрізку сюжету та посприяло зміні відносин персонажів, що відповідає семантиці фразеологізму у перекладі. Тому подібну заміну вважаємо цілком виправданою.

Описовий переклад застосовується у тих випадках, коли у цільовій мові відсутні навіть приблизні відповідники, тому зберігається лише підтекстова спрямованість мовних одиниць.

*JOY (РАДІСТЬ): Ohhh! **A real page turner!*** [38] – *У, та це ж бестселер!* [2]

*JOY (РАДІСТЬ): Okay, **let's get some shut eye.*** [45] – *Так, усе, **давайте спатоньки.*** [1]

*JOY (РАДІСТЬ): Bloofy, we're **in a real pickle**, could you help us get out of here?* [45] – *Бобику, ми тут вже **довгенько маринуємось**, ти допоможеш нам вибратися?* [1]

Окрім того, описовий спосіб може застосовуватися для перекладу так званого культурного коду – інформації, що свідчить про відмінність культур мови перекладу і цільової.

ANGER (ГНІВ): Get out the rubber ball, we're in solitary confinement. [38] – *Тюремну робу сюди! Це одиночна камера!* [2]

У цьому прикладі, що описує маленьку незатишну кімнату, відтворене посилення на фільм 1963 року «Велика втеча» (The Great Escape) та одного з персонажів, «Короля карцеру» (The Cooler King), який, перебуваючи у карцері (the cooler), кидав резинового м'ячика об стіну [52].

Те ж можна сказати про наступний приклад, де перекладач адаптував назви пісень та вправ для фортепіано з культури країни оригіналу до тих, що вивчаються у культурі країни-реципієнта:

FEMALE FORGETTER (ЖІНКА-ГОЛОВНЯК): You know what? Save "Chopsticks" and "Heart and Soul", get rid of the rest. [38] – Тоді так: лишаєш «Собачий вальс» і гами, решту – в пічку. [2]

Деякі вчені [35; 24] виділяють додатково **дослівний переклад (калькування)**. Цей спосіб можна застосовувати у випадку, якщо в результаті буде отримано вираз, образність якого легко сприйматиметься носієм мови перекладу і відповідатиме загальноприйнятим нормам української мови. М. Нагорна зауважує, що цей прийом зберігає національну специфіку фразеологізму, ілюструючи спосіб мислення, реалії та культуру іншого етносу, джерелом яких є іншомовний (аудіовізуальний у нашому випадку) твір.

DISGUST (ВІДПАЗА): That girl is a social Titanic! [45] – Та дівчинка – соціальний Титанік! [1]

ANGER (ГНІВ): Oh, no! It's a brainstorm!!! [45] – О, ні, Це шквал думок. [1]

Хоча у слова *brainstorm* існує український відповідник – *мозковий штурм*, перекладач вдався до дослівного перекладу, враховуючи відеоряд. Це нівелювало гру слів, закладену в оригінальний текст, проте, на нашу думку, переклад повним відповідником міг би збентежити реципієнта, тому вважаємо вдалим.

Отже, в залежності від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і передати їхнє значення, яскравість і виразність, доцільно використати зазначені способи, а саме, переклад фразеологічним еквівалентом, фразеологічним аналогом, описовим перекладом, контекстуальними замінами чи калькуванням. [24]

Однак можна відмітити також випадки, коли фразеологізм було перекладено нефразеологічними елементами, або навпаки.

JOY (РАДІСТЬ): We'll get there when we get there. [45] – Трошки є, але все відносно. [1]

JOY (РАДІСТЬ): Don't let anything happen to these. [38] – Як зіницю ока їх бережи! [2]

На граматичному рівні розмовна мова найчастіше проявляється через:

1. Використання речень з експресивною інтонацією, а саме, окличних та запитальних. [29]

2. Використання суфіксів суб'єктивного оцінювання (зменшено-пестливого забарвлення з використаннями суфіксів *-ик*, *-ок*, *-чик*, *-очк*, *-ечк*, *-ець*, *-инк*, *-ичк*, *-есеньк*, *-ісіньк*, *-юсіньк*, *-ун*, *-юн* або, навпаки, збільшеного, згрубілого – із суфіксами *-ище*, *-исько*, *-ака*, *-ага*, *-ука*, *-уга*, *-ула*, *-ура*, *-ило*, *-езний*, *-енний*) [29]

FEAR (СТРАХ): This is a huge deal! I can't breathe! [45] – Питання отакенне! [1]

ANGER (ГНІВ): You idiot! It was a dream! [38] – Тупидло! Райлі це снилося! [2]

DAD (ТАТО): Oh look at you. [38] – О, яка ж ти гарнюня. [2]

DAD (ТАТО): Here we go. Alright, open. [38] – Їсточки... Відкрий ротик. [2]

DAD (ТАТО): Hey, Riley, Riley, here comes an airplane! [38] – Райлі, глянь, прилетів літачок... [2]

ANGER (ГНІВ): We're taking the bus, nitwit! [38] – А ще є автобус, дурбелік! [2]

JOY (РАДІСТЬ): An oldie, but a goodie. [45] – Давненьке, проте гарненьке. [1]

3. Використання складних іменників із дієслівним компонентом [29]

JOY (РАДІСТЬ): But that's our only way back! A recall tube! [38] – Як же ми повернемось? Згадкотрубка! [2]

JOY (РАДІСТЬ): Well, she just knows everything, doesn't she? [45] – Ну, вона ж всезнайка, ця Тривожність. [1]

4. Субстанцівація іменників [29]

FEAR (СТРАХ): Brain freeze! [38] – Морозилка! [2]

JOY (РАДІСТЬ): Let's get those memories down to Long Term. [38] – Заганяємо спогади у довготривалку. [2]

RILEY'S BELIEF (ПЕРЕКОНАННЯ РАЙЛІ): Homework should be illegal. [45] – Домашку треба заборонити! [1]

DAD (ТАТО): So, big weekend for us? What do you want to do? [45] – Слухай, у нас вільні вихідні, придумаємо щось? [1]

5. Використання складноскорочених слів [29]

MOM (МАМА): So as it turns out the green trash can is not recycling, it's for greens. [38] – Отже, як виявилось, зелений бачок – не для вторпереробки, а для зелені. [2]

6. Додавання розмовних слів на позначення невимушеності та неофіційності розмови [47]:

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): I'm not strong like you are. [45] – Я не така рішуча і сильна, як **оце** ти. [1]

JOY (РАДІСТЬ): That's really the opposite of what we're going for here. [38] – Ох, **ці твої** сльози – протилежне тому, що ми хочемо зробити. [2]

MOM (МАМА): Must be a San Francisco thing, huh? Still, it's not as bad as the soup at that diner in Nebraska. [38] – Сан-Франциско дивне місто, але це не так погано, як **той** суп у Небрасці, пам'ятаєш? [2]

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): So... you want me to just stand here? [38] – Тобто я маю тут **отак** стояти? [2]

Як бачимо, перелічені вище елементи прояву розмовної мови притаманні більше мові перекладу. Різноманіття способів словотвору, які було розглянуто раніше, дозволяє замінити слова або словосполучення вихідної мови на структури, притаманні мові перекладу, виходячи з контексту. Отже, перекладачем використано трансформаційний підхід до перекладу із застосуванням, як правило, контекстуальних замінів (*brain freeze* – морозилка, *nitwit* – дурбелік), зокрема, заснованих на відеоінформації (*here we go* – істочку) або ж калькування (*recycling* – вторпереробка).

7. Використання синтаксичних стилістичних засобів, які «ґрунтуються на синтаксичному розташуванні елементів речення чи більшої одиниці, на

своєрідному вживанні лексичних значень синтаксичних моделей, на певних способах поєднання частин висловлювання» [11] Їх можна поділити на:

- ті, що скорочують модель речення (еліпс, номінативні речення, апосіопеза, асиндетон, парцеляція)

- ті, що, навпаки, розширюють модель речення (повтор, перелічення, тавтологія, полісиндетон, паралелізм)

- ті, що змінюють порядок слів (інверсія, відокремлення членів речення)

- ті, що відповідають за транспозицію значення речення (риторичні питання).

Розглянемо докладніше прояви цих елементів у досліджуваному анімаційному фільмі.

Еліпсом називають синтаксичну структуру, при якій у реченні з певних причин, продиктованих стильовою приналежністю тексту, навмисне випущено або підмет, або присудок, або ж і те, і інше – у випадках, коли вони семантично надлишкові. Еліпс робить мовлення динамічним, інформативним і неофіційним. [11]

RILEY : Where's Dad?

MOM : On the phone. This new venture is keeping him pretty busy. [38]

РАЙЛІ: А де тато?

МАМА: На телефоні. Ця нова робота забирає у нього весь час. [2]

RILEY : How do I look? Do you like my shirt?

MOM : Very cute! You gonna be okay? You want us to walk with you? [38]

РАЙЛІ: Як мій светрик?

МАМА: Симпатичний. Сама не боїшся? Пройтися з тобою? [2]

MOM: The drive out was pretty fun, huh? What was your favorite part?

ANGER : Spitting out the car window!

DISGUST : Definitely not when Dad was singing.

FEAR : Wearing a seat belt! [38]

МАМА: Поїздка видалася веселенька. Що тобі сподобалося?

ГНІВ: Плювки з тачки на ходу!

ВІДПРАЗА: Як я вуха замуляла, коли тато співав.

СТРАХ: Ремінь безпеки! [2]

Як правило, елементи, що опускаються у процесі мовлення, можна зрозуміти з контексту. У перекладі, як бачимо, було застосовано аналогічні синтаксичні конструкції для відтворення невимушеності мови.

Проте слід відрізнити еліпс від **номінативного (називного) речення** – різновиду одночленних структур, що не мають ні підмета, ні присудка. Номінативним або називним його називають тому, що основним компонентом є іменник або іменникоподібний елемент (герундій, числівник). [11]

JOY (РАДІСТЬ): Cardboard? Asparagus?! Broccoli?! What are they doing to her up there?! [45] – Картонка? Спаржа? Брокколі?! Та що вони із нею там роблять?! [1]

Такий вид стилістичної фігури, як можна бачити, достатньо перекласти дослівно.

Апосіопеза (або **фігура умовчання**), як і еліпс, також реалізується через неповну структуру речення, хоча ця незавершеність має іншу структурно-семантичну природу. Вона проявляється у випадках, коли мовець не бажає продовжувати думку та обриває розповідь. Інформація, яку передбачає апосіопеза, зазвичай зрозуміла в комунікативній ситуації. [11]

У досліджуваному матеріалі можна знайти таке втілення стилістичної фігури:

JOY (РАДІСТЬ): I just wanted Riley to be happy. And now... [38] – Я хотіла, щоб Райлі була щаслива, а тепер... [2]

Апосіопезу не слід плутати з **ненавмисною паузою**, коли мовець не знає, що сказати. Ненавмисна пауза не має стилістичного значення, однак може служити непрямим свідченням розгубленості мовця. [11]

JOY (РАДІСТЬ): That's not... What?.. Come on... Please, what am I missing? [45] – Це не... Я... Що за?.. Не може бути такого. В чому моя помилка? [1]

Оскільки через обірваність речень складно відтворити вихідний текст, що мався на увазі, перекладачеві довелося, спираючись на ситуацію та контекст, підібрати відповідники для перекладу, що також відповідатимуть артикуляції персонажа.

Асиндетон – навмисне опущення сполучників та з'єднувальних слів із позначенням пауз між одиницями графічними засобами або за допомогою інтонації. [11]

JOY (РАДІСТЬ): We can stomp around in puddles... There's cool umbrellas, lightning storms... [38] – Можна стрибати по калюжах, круто, а ще є веселі парасольки, грози з блискавками [2]

*FEAR (СТРАХ): Oh, I'm so **jumpy**, my nerves are shot! [38] – О, я **напружений**, мої нерви натягнуті! [2]*

Асиндетон робить мову динамічною і виразною. Іноді ця стилістична фігура використовується для зображення поспішності, нервозності і нетерплячості мовця.

Парцеляція – характерний для спонтанного мовлення, навмисний поділ речення на менші частини, розділені крапкою – на письмі, та паузами – в усному мовленні [11]:

DISGUST : Yeah, Joy. We could be lying on the dirty floor. In a bag. [38] – Так, Радко. Ми могли спати на брудній підлозі. У мішку. [2]

LANCE (ЛАНС): We were all banished here. Dented unfit. Worthless. [45]– Нас назавжди вигнали сюди. Нарекли зайвими. Непотребом. [1]

З наведених прикладів можемо бачити, що у перекладі було застосовано аналогічні синтаксичні структури для відтворення додатково певного емоційного забарвлення тексту.

Стилістичний **повтор** мовних одиниць (окремих слів, словосполучень чи речень) є одним із найпоширеніших і найпотужніших стилістичних засобів. Оскільки розмовна мова, як правило, служить засобом вираження емоцій учасників мовлення, як експресивний мовний засіб повтор служить для підкреслення стану людини, охопленого сильними емоціями. Як стилістичний прийом він використовується для того, щоб поставити логічний наголос у висловлюванні. [11]

Л. Єфімов [11] виділяє такі структурні типи повтору, як:

1. *Послідовний повтор* частин речення та окремих речень, який можна представити схемою «аа ..., а ...; а, ... ааа». Наприклад:

FIRE HAWK (ВОГНЯНА ОРЛИЦЯ): Riley, I'm open! Pass it! Pass it! [45] – Райлі, я відкрита, **пасуй, пасуй!** [1]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Come on, Riley, get the puck! Take it, take it! [45] – Ну ж бо, Райлі, ти без шайби. **Лети, лети!** [1]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Oh no. What did I do? No no. I can't fix it. I can fix it. [45] – О, ні, що я накоїла. О, ні, **я виправлюсь. Я виправлюсь.** [1]

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): Yeah. The long, long, looong way. I'm ready. [38] – Ага, **дуже, дуже, дуже, дуже** довгим... **Я готова.** [2]

2. *Анафора*. Повторюване слово або словосполучення стоїть на початку кожної наступної синтаксичної конструкції (за схемою «а..., а... а...,»)»

JOY (РАДІСТЬ): I don't know. I don't know how to stop Anxiety. Maybe we can't. Maybe this is what happens when you grow up, you feel less joy. [45] – **Я не знаю. Я не знаю**, як зупинити Тривожність. **Може, це нереально. Може, тривожність** неминуча, коли стаєш дорослішим. [1]

ROUCHY (НАПУЗНИЧОК): What do you think I have everything in here? I offered you the rubber ducky! I offered you the tape! [45] – Думаєте, у мене тут все на світі є? **Я запропонував** качечку, **я запропонував** скотчик... [1]

BING BONG (БІМ-БОМ): You can see everything from up here! Look, there's Inductive Reasoning. There's Deja Vu. There's Language Processing! There's Deja Vu. There's Critical Thinking! There's Deja Vu. Hey look at this, guys! Memories! [38] – Усе до найменших подробиць чудово видно. Гляньте. **Он** індуктивне мислення, **то** – дежавю. **То** – мовна комунікація, **то** – дежавю. **Це** – критичне мислення, **то** – дежавю. **А погляньте-но, там спогади!** [2]

3. *Епіфора*. Повторювана одиниця розміщується в кінці кожної наступної синтаксичної конструкції за схемою «...а, ...а, ...а,»:

JOY (РАДІСТЬ): Hockey? Oh no... no, she loves hockey. She can't give up hockey. [38] – **Хокей?** О, ні, ні, Райлі любить **хокей**. Не відмовляйся від **хокею!** [2]

JOY (РАДІСТЬ): Orange? Who made the console orange? [45] – **Оранжева?** Хто зробив консоль **оранжевою?** [1]

4. *Обрамлення*. Початкова частина мовної одиниці повторюється в кінці цієї одиниці (схема «а ... а, б ... б»). Застосування цього підвиду повтору у досліджуваному матеріалі не виявлено.

5. *Редуплікація (ланцюговий повтор)*. У цьому випадку кінцевий компонент синтаксичної конструкції повторюється на початку наступної синтаксичної структури за схемою «... а, а ... б, б ... в, в ... г»:

FEAR (СТРАХ): Okay, Joy, if we can't follow the stream, we don't know where we're going. And if we don't know where we're going, we can't follow the steam! [45] – **Отже, Радосте**, якщо не пливати за потоком, ми не знаємо, куди йти. **А якщо ми не знаємо, куди йдемо, то не можемо** пливати за потоком! [1]

DISGUST (ВІДПАЗА): Abby Arson texting Mike T, but Mike T's been obsessing over Sarah M? [45] – Ебі Р. СМС-ить Майку Т., пропе Майк Т. захопився Сарою М.! [1]

«Приєм повторення має на меті підкреслити певний компонент висловлювання. Повторюючись, мовна одиниця отримує додаткову стилістичну інформацію, здатна передавати десятки модальних значень і людських емоцій: упевненість, сумнів, захоплення, нетерпіння, занепокоєння, прохання, запрошення, вдячність, жах, роздратування, огиду, ненависть, лють, обурення та ін.» [11] Для більш точного відтворення емоції, що закладена у оригінальний текст, перекладачем було застосовано такі ж прийоми.

Перелічування – це «синтаксичний прийом називання предметів таким чином, щоб утворився ланцюжок з однорідних членів речення» [11]

JOY (РАДІСТЬ): Yes! That is critical information! Glitterstorm, Honeypants, Officer Justice... [38] – Так, це життєво важлива інформація! Блискімка, Медунця... [2]

FEAR (СТРАХ): Helmet, pads, gloves, safety check list is complete! [45] – Шолом, щитки, рукавиці – засоби безпеки у повному комплекті. [1]

BING BONG (БИМ-БОМ): You know, it's unclear. I'm mostly cotton candy, but shape-wise, I'm part cat, part elephant, part dolphin. [38] – Ти знаєш, точно не скажу. Я переважно з солодкої вати. Але як тварина, я напів кіт, напів слон і напів дельфін. [2]

Якщо ланцюжок з таких слів-однорідних членів речення довгий, створюється ефект великої кількості предметів. Якщо предмети, що перелічуються, неоднорідні, то перерахування підвищує виразність мовлення, робить його динамічним і інформативним.

ANGER (ГНІВ): Need I remind you of how great things were there? Our room? Our back yard? Our friends? [38] – Вам нагадати, як чудесно нам жилося? Наша кімната, наше подвір'я, наші подруги... [2]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): I can take notes, get coffee, manage your calendar, walk your dog, carry your things, watch you sleep. [45] – Я конспектую, роблю каву, графік складаю, вигулюю собак, ношу речі, стежу за сном... [1]

Тавтологія. Якщо до повторення і перерахування описаного вище типу мовець вдається цілком навмисно і свідомо, то тавтологічне повторення може мати ненавмисний, мимовільний характер з наступних причин:

1. Хвилювання, переляк, закам'яніння, горе та інші глибокі переживання мовця:

BING BONG (БИМ-БОМ): Joy? Joy! Joy? Joy, what are you doing? Will you stop it please? Don't you get it, Joy? We're stuck down here. We're forgotten. [38] – Радко! Радко?.. Радко! Радко, що ти робиш? Зупинися. Та зрозумій, Радко! Ми застрягли назавжди! Ми забуті! [2]

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): I'm sorry Joy... I don't really know... I thought maybe, if you... if I... if... I mean... [38] – Мені так шкода, Радко, сама не знаю, як... я...я... ду... думала, що, може, якби... [2]

2. Недбала організація висловлювання, низький культурний рівень мовця:

JOY (РАДІСТЬ): A one-way expressway to "We're not gonna think about that right now". [45] – Це швидкісна експрес-траса до «Про це зараз краще не думати». [1]

3. Особливості фізичного стану мовця: алкогольне сп'яніння, сонливість, непритомний стан тощо:

JANGLES (ТАПАТАЙ) (уві сні): Who's the birthday girl, who's the birthday girl... [38] – У кого день народження? У тебе день народження? [2]

Навряд чи тавтологічне повторення можна віднести до стилістичних прийомів, однак як елемент розмовної мови, невідготовленого акту мовлення, має право на існування, а отже перекладач також може стикнутися з ним у процесі перекладу. Проте в залежності від ситуації має вирішити, чи залишити надлишкове повторення, чи замінити іншою лексикою.

Полісиндетон – «стилістично вмотивований зайвий повтор сполучників чи прийменників. Це зв'язок речень, словосполучень або слів за допомогою одного і того ж сполучного слова, що повторюється перед кожною одиницею». [11]

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): We lost Goofball Island. That means she can lose Friendship, and Hockey, and Honesty, and Family! [38] – Ми втратили Дуркуй-острів... Далі можуть зникнути і Дружба, і Хокей, і Чесно, і Сім'я! [2]

JOY (РАДІСТЬ): We are gonna to have a good day, which will turn into a good week, which will turn into a good year, which turns into a good LIFE! [38] – Сьогодні у нас буде гарний день, він перейде у гарний тиждень, він перейде у гарний рік, а він перейде у гарне життя! [2]

SADNESS (ПЕЧАЛЬ): More like when the rain runs down our back and makes our shoes soggy. And we get all cold and shivery and everything just starts feeling droopy... [38] – Вода затікає нам за комір, у нас взуття хлюпає, нам стає холодно, нас трусить і все стає безнадійно сумним... [2]

Однак, як бачимо, у перекладі було застосовано протилежний прийом – асиндетон.

Паралельні конструкції є засобом перерахування фактів, їх порівняння або протиставлення.

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): Riley misses an open goal, Coach writes back her notebook Yes! [45] – Райлі не влучає, тренерка записує це у свій нотатник. Так! [1]

JOY (РАДІСТЬ): Pencils down! Projections off! [45] – Олівці на столи, проєкції стон! [1]

RILEY'S NEW SENSE OF SELF (НОВЕ САМОУСВІДОМЛЕННЯ РАЙЛІ): I'm selfish. I-I'm kind. I'm not good enough! I'm a good person. I need to fit in. But I want to be myself! I'm brave. But I get scared. Success is everything. I make mistakes. I'm nice. I'm mean. I'm a good friend. I'm a terrible friend. I'm strong. I'm weak. I need help sometimes. [45] – Я егоїстка. Я добра. Я недостатньо хороша. Я хороша людина. Треба вливатись у колектив, але і лишатися собою. Я відважна, але часом боюся. Успіх – це все. Я роблю помилки. Я чемна. Я зла. Я гарна подруга. Я жахлива подруга. Я сильна. Іноді я потребую допомоги. [1]

Інверсія – це «синтаксичне явище навмисної зміни порядку слів вихідної моделі речення. Оскільки в англійській мові існує фіксований порядок слів, інверсією вважається будь-яке порушення традиційного порядку слів, яке не

змінює змісту речення, але додає логічного наголосу та емоційного забарвлення висловлювання». [11] В мові перекладу не існує настільки ж чіткого порядку слів, він більш гнучкий, однак цей прийом також часто застосовується для надання логічного наголосу створення певного емоційного забарвлення тексту чи уточнення.

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): I'm Anxiety. I'm one of Riley's new emotions and we are just super jazzed to be here. [45] – Я тривожність. Одна з нових підліткових емоцій. І для усіх нас кайф нереальний тут бути. [1]

JOY (РАДІСТЬ) In we go! [38] – Погнали! [2]

LANCE (ЛАНС): No Bloofy. Their destiny is not ours to change. [45] – О, ні, Бобіку, їхньої долі нам не змінити ніяк. [1]

GRACE (ГРЕЙС): Come on. We've got a game to finish. [45] – Давай. Нам ще матч догравати. [1]

Відокремлення. При розміщенні в певній синтаксичній позиції компонент речення може здаватися формально незалежним від слова, до якого він відноситься.

ENVY (ЗАЗДРИСТЬ): Quick question: How do we build a new Riley, which I'm loving by the way. Amazing concept, if it took them thirteen years to build the old one? [45] – Одне питання: як ми створимо нову Райлі, хоч мені це імпонує – дивовижний концепт – якщо в них пішло 13 років, щоб створити стару? [1]

JOY (РАДІСТЬ): Hey look! The Golden Gate Bridge! Isn't that great?! It's not made out of solid gold like we thought, which is kind of a disappointment, but still! [38] – Погляньте! Міст Голден Гейт! От круто! Хоч він і не з суцільного золота, як ми думали, це трохи розчаровує, та все ж таки! [2]

Відокремлення призводить до логічного наголосу компонентів структури речення.

Риторичне питання, як елемент синтаксичної транспозиції, – це не запитання, а «стверджувальне чи заперечне твердження, оформлені у запитальній формі. Риторичне запитання не потребує відповіді, тому що відповідь на нього цілком очевидна»; відповідь можна надати або залишити на розсуд реципієнта.

JOY (РАДІСТЬ): Of course I have a plan. Who doesn't have a plan? [45] – Звісно ж я маю план. Ну хто не має плану? [1]

MOM (МАМА): What did we do to deserve you? Sweet dreams. [38] – За що нам така чудова доця? Солодких снів. [2]

JOY (РАДІСТЬ): How could you not? She's super smart. [45] – Хіба можна інакше? Вона суперрозумна. [1]

Серед інших елементів контекстуальної транспозиції значення Л. Єфімов [11] виділяє такі:

1. Окличні речення зі зворотом:

Much he knew about it! – що несе протилежне значення: *He did not know much about it.*

Дуже ти багато розумієшся на мистецтві! Натюрморт від пейзажу відрізнити не можеш.

2. Заперечні речення, що передбачають емпатичне ствердження:

I'll hang myself if it isn't Barney Woods who did it! = It is Barney Woods who did it.

3. Синтаксичні конструкції за типом "Me a liar?" (*I am not a liar*).

4. Синтаксичні конструкції з формами підрядного способу:

I wish I had not done it, тобто I had done it.

Такий тип синтаксичних конструкцій можна зустріти у досліджуваному матеріалі:

ENVY (ЗАЗДРИСТЬ): I wish I was as tall as all of you. [45] – Ох, чому я не така висока, як оце ви? [1]

ANXIETY (ТРИВОЖНІСТЬ): I wish we knew what coach thought about us. [45] – Якби ж-то знати, що тренерка думає про нас. [1]

Як бачимо, стали конструкцію *I wish* було перекладено іншими елементами, що більш відповідають мові перекладу, а також урізноманітнюють текст, виключаючи надмірне повторення.

Отже, розглянувши засоби вираження розмовної мови на граматичному рівні, можна зазначити, що перекладач, як правило, дотримувався тих самих синтаксичних конструкцій у перекладі, оскільки це забезпечило більш точний переклад з дотриманням емоційного забарвлення тексту, а також, синхронізму, необхідного для дублювання анімаційного твору

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що переклад розмовного мовлення в анімаційних фільмах потребує широкого, комплексного підходу, щоб достовірно передати зміст вихідного твору, відтворити стилістичні особливості тексту, що перекладається, а також враховувати принципи синхронізму для створення якісного перекладу анімаційних фільмів. Перекладач для цього використовує різні способи перекладу, кожен з яких має ряд своїх прийомів і засобів, які допомагають досягти адекватності перекладу. Тому важливо розумітися у їх особливостях, щоб влучно використовувати у процесі перекладу анімаційних та інших творів.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Кожен з текстів, з якими стикається перекладач у процесі своєї діяльності, має свої особливості, відповідно до сфери, до якої вони відносяться та в якій використовуються. Ці особливості було досліджено різними вченими-лінгвістами, що дозволило виділити поняття функційного стилю та в подальшому розподіляти розмаїття текстів за стильовими ознаками. У нашій роботі ми розглянули поняття функційного стилю мови, надали його загальну класифікацію, а також проаналізували розмовний стиль мовлення як складову частину нашого дослідження.

Аналіз особливостей розмовного стилю мовлення дозволяє стверджувати, що він являє собою основу для функціонування інших стилів, оскільки має найбільшу область вживання: від повсякденного спілкування до наукової, навчальної, виробничої та інших сфер життя. З огляду на особливості кожного з функційних стилів, нами було перелічено основні відмінності розмовного стилю мовлення від інших, які безпосередньо впливають на вибір засобів перекладу.

Одне з основних завдань перекладача – знайти адекватні способи перекладу та застосувати відповідні прийоми і засоби, які допоможуть найповніше передати не лише зміст тексту, що перекладається, але й задум авторів початкової інформації. На основі аналізу наукових публікацій нами було визначено, що являє собою спосіб перекладу, розглянуто його види, а саме, спосіб підстановки, або знаковий спосіб, та трансформаційний, або смисловий спосіб. Перший оперує словниковими значеннями слів, другий потребує більш широкого підходу, оскільки передбачає зміну граматичної, синтаксичної, лексичної складової, тощо для передачі смислового навантаження мовних одиниць з урахуванням граматичних особливостей цільової мови, а також культурної складової, що притаманна цільовій культурі.

В рамках нашого дослідження особливостей відтворення розмовного мовлення в процесі перекладу анімаційних фільмів ми зазначили, що анімаційні фільми є аудіовізуальними творами; було надано визначення аудіовізуального твору, а також розглянуто особливості його перекладу. Переклад анімаційних фільмів відрізняється від перекладу інших видів художньої творчості, оскільки обмежений відеорядом та потребує дотримання, по-перше, ізохронізму (довжини фраз, що перекладаються), по-друге, фонетичного синхронізму (співпадіння з артикуляцією персонажів) та драматичного синхронізму – у випадку дублювання аудіовізуального твору.

У центрі нашого дослідження знаходяться дві частини анімаційного фільму «Думками навиворіт» студії «Піксар», на основі яких ми проводили аналіз. Дослідження аудіовізуального матеріалу та текстів сценаріїв дозволяє стверджувати, що у створенні сценаріїв досліджуваних анімаційних фільмів використовується саме розмовний стиль мовлення. Це обумовлено, перш за все, цільовою аудиторією (діти та підлітки), яким доцільно подавати як розважальну, так і повчальну інформацію у доступній формі монологу, діалогу або полілогу з використанням саме розмовних конструкцій, які вживаються у повсякденному

житті, уникаючи складних наукових термінів, або пояснюючи їх доступними лексичними засобами.

В межах дослідження особливостей відтворення розмовного мовлення у процесі перекладу нами було розглянуто прояви розмовного мовлення на різних рівнях мови, а саме, фонетичному, лексико-фразеологічному та граматичному та вивчено основні засоби та прийоми, що застосовувалися для перекладу з англійської на українську.

Аналіз досліджуваних анімаційних фільмів виявив, що на фонетичному рівні розмовна мова найбільше виражається за допомогою інтонації, яка найкраще передає емоційне забарвлення певного відрізка тексту, разом з іншими ритміко-мелодійними засобами, такими, як розподіл пауз, гучність і темп вимови, висота голосу, оскільки однакові мовні одиниці можуть нести різне емоційне забарвлення, розрізнити яке допомагає саме інтонація.

Серед інших елементів відтворення розмовної мови на фонетичному рівні можна зазначити емпатичне розтягування звука, розрив слова на склади, обриви слів, скорочення слів, перебиви та самоперебиви. Усі ці елементи допомагають зробити розмовне мовлення виразним, невимушеним та надають відчуття невідповідності розмови. У перекладі такі елементи відтворюються ідентичними засобами і навряд чи впливають саме на процес перекладу.

Проте, незважаючи на відсутність адекватних засобів перекладу фонем, можна виділити такі мовні ефекти, як алітерація (повторення приголосних звуків) та асонанс (повторення голосних звуків), які можуть використовуватися в розмовному мовленні для створення особливих звукових ефектів. Для їх перекладу, як правило, застосовується трансформаційний спосіб, оскільки відмінність мов на фонетичному та лексичному рівнях перешкоджає збереженню цих ефектів при використанні дослівного перекладу.

Окремо варто зазначити оноματοпею як засіб відтворення елементів розмовного мовлення. Звуконаслідування зазвичай представлене словами, що звучать так само, як об'єкти, які вони позначають. Тому у кожній мові існує стійкий еквівалент таких слів, навіть якщо вони відрізняються за звучанням у мові оригіналу та мові перекладу.

Проте основу будь-якої мови становить лексичний склад, який у свою чергу поділяється на літературну та нелітературну лексику. Літературний словниковий склад, який містить у собі нейтральні слова, можна спостерігати в літературній мові або в офіційному спілкуванні. Таку лексику можна перекладати дослівно, це не викривить змісту повідомлення, оскільки як у мові оригіналу, так і у перекладі використовуються нейтральні слова, що не несуть конотативного значення. До цієї частини мовного потенціалу відносяться також професіоналізми, запозичені слова та розмовні вирази, що використовуються в неформальному спілкуванні. Оскільки у багатьох літературних слів існує розмовний відповідник, вибір залишається за перекладачем, чи відтворити слово, що перекладається, нейтральним відповідником у мові перекладу, чи його розмовною версією, з огляду на конкретну комунікативну ситуацію.

«Нелітературна мова характеризується неофіційним та розмовним характером і до неї відносяться вульгаризми, жаргонізми, сленг», тощо. [26] Нами було розглянуто ряд засобів формування розмовних виразів. З огляду на особливості кожної мови, деякі з них більше представлені у мові оригіналу, а деякі притаманні більше цільовій мові. Для їх перекладу застосовується переважно трансформаційний підхід з використанням різних прийомів, зокрема синонімічної та контекстуальної заміни.

До цього шару лексики можна віднести також діалектизми, зокрема ідіолект, варваризми і форенізми. Діалектна розмовна мова дозволяє зобразити певні особливості конкретного персонажа, наприклад, його походження. У досліджуваному матеріалі нами було розглянуто ідіолектну мову одного з персонажів та визначено, що у перекладі певні слова та вирази іноземного походження було збережено, інші – перекладено нейтральними словами, а деякі вирази, навпаки, було замінено на іноземні. На нашу думку, це було зроблено для компенсації складнощів з відтворення фонетичної складової іноземної мови, відмінної від мов оригіналу та перекладу. Щодо варваризмів і форенізмів, перекладачем було застосовано транслітерацію та адаптивне транскодування для передачі запозичених слів їх еквівалентами у мові перекладу.

Аналіз публікацій дозволяє стверджувати, що деякі вчені до діалектної мови відносять і поняття сленгу, визначаючи його як соціальний діалект. Існує велика кількість трактувань цього терміна. Деякі з вітчизняних та зарубіжних вчених «відносять сленг до різновиду розмовної мови. Інші вважають, що термін «сленг» є синонімом слова «жаргон». Інші вважають, що це «вулична» мова з яскравим емоційним забарвленням». [26] Проте можна дійти висновку, що поняття сленгу містить у собі усі ці компоненти: служить засобом експресивності, додає виразності і неформальності розмовній мові та пов'язане з певними соціальними групами, що використовують сленгові одиниці. В ході дослідження теоретичних джерел ми виокремили, що «за соціальною приналежністю до певної групи людей, зазвичай групи за інтересами або професією, лексичні одиниці сленгу можна поділити, наприклад, на такі, що вживають:

- 1) у середовищі людей, що мають справу з комп'ютерами: мережі інтернет, програмістів, ігровий сленг;
- 2) у навчальних закладах: шкільний, студентський сленг;
- 3) серед тих, хто захоплюється спортом: сленг плавців, танцюристів, футбольних вболівальників;
- 4) серед воєнних: сленг солдатів, льотчиків;
- 5) в середовищі людей, пов'язаних із публіцистикою: сленг ЗМІ, сленг любителів книг;
- 6) у колі людей, пов'язаних із законодавством: сленг юристів, політичний сленг;
- 7) в світі низів суспільства та кримінальному світі: сленг наркоманів, злодіїв, засуджених». [43]

Проте найчастіше сленгізмами послуговується саме молодь, вживаючи їх, перш за все, як засіб експресивності. Для цього можливе використання дуже

широкого спектру слів, які можна віднести і до поняття жаргону, яким частіше послуговуються у неформальному спілкуванні у професійній сфері, і лексики арго, притаманної обмеженим колам суспільства, створюючи таким чином найбільшу і найвідкритішу лексичну підсистему розмовної мови, яку вживають у своєму мовленні люди різних вікових та соціальних груп.

Аналіз досліджуваних анімаційних фільмів показав, що під час перекладу сленгізмів перекладач дотримувався двох основних напрямків, а саме: 1) підбору аналогічного відповідника, схожого за експресивністю, або 2) використання заміни на нейтральні варіанти слів, що позначають сленгізми, чи найближчого за емоційним забарвленням розмовного відповідника. Для цього доцільно застосовувати різноманітні лексико-семантичні трансформації, такі як підбір варіантного відповідника, контекстуальні заміни, антонімічний переклад, генералізація та конкретизація значення, логічний розвиток, цілісне перетворення та описовий переклад. Найбільшим викликом при перекладі сленгу, зокрема в анімаційних фільмах, може стати відсутність достатньої інформації про ситуації, в якій допустиме вживання певного сленгізму, що може призвести до невірної трактування ситуації, неправильного застосування сленгізму у перекладі та інших помилок під час перекладу сленгових одиниць. [43]. Також слід зазначити, що з огляду на цільову аудиторію, а саме підлітків, перекладачем часто застосовувалися заміни нейтральної лексики на експресивну, зокрема сленг, для більшої виразності тексту. Однак слід зазначити, що зловживати сленгізмами, жаргонізмами та діалектизмами не варто, оскільки можливе викривлення змісту відрізка тексту та перенасичення розмовними елементами, що вульгаризує чи спотворює та зробить нецікавим і відштовхуючим кінцевий переклад.

Найрідше вживаною у анімаційних фільмах є спеціальна або ненормативна лексика, що також відноситься до розмовного мовлення. Вона містить вульгаризми та лайливі слова і вирази. Проте, оскільки вони також є частиною системи мови, то можуть використовуватися і в анімаційних фільмах. Хоча з огляду на вікову категорію цільової аудиторії такі вирази і слова, як правило, замінюються на лексику з негативною конотацією або цензуруються таким чином, що служать основою для жартів та комічних ситуацій.

Оскільки розмовне мовлення охоплює усі рівні мови та слугує засобом вираження емоцій, що проявляється не лише через слова, але й словосполучення та вирази, в рамках нашого дослідження було доцільно розглянути особливості відтворення розмовного мовлення на фразовому рівні. Переклад на цьому рівні передбачає вживання словосполучень та фраз, що виявляють своє значення лише зв'язано, тобто фразеологізмів та ідіом.

Вивчення теоретичних джерел виявило, що існує ряд способів перекладу фразеологічних одиниць, а саме, переклад фразеологічним еквівалентом, частковим еквівалентом, фразеологічним аналогом, за допомогою контекстуальних чи компонентних заміни фразеологічних елементів, а також описово. Аналізуючи досліджувані анімаційні фільми, ми дійшли висновку, що через відмінності в культурах для перекладу фразеологічних одиниць найчастіше було використано

такі способи перекладу, як підбір часткового еквіваленту, а також приблизної аналогії.

У ході дослідження проявів розмовного мовлення на різних мовних рівнях були проаналізовані особливості його відтворення на граматичному рівні, зокрема в синтаксичних конструкціях. Аналіз тексту сценаріїв та відео дозволяє стверджувати, що ряд елементів, через які відтворюються компоненти розмовного мовлення, присутні більше у мові перекладу, як-от використання суфіксів суб'єктивного оцінювання, складних іменників з дієслівним компонентом, субстантивація іменників, а також додавання розмовних слів, що виражається у граматичній трансформації декомпресії при перекладі. Серед інших синтаксичних стилістичних засобів відтворення розмовного мовлення у перекладі нами було розглянуто такі: еліпс, номінативні речення, апосіопеза, асиндетон та парцеляція, як ті, що скорочують модель речення; повтор, перелічення, тавтологія, полісиндетон, паралелізм, які розширюють модель речення; інверсія, відокремлення членів речення – синтаксичні засоби, які змінюють порядок слів, а також, такі, що відповідають за транспозицію значення речення, а саме, риторичні питання. Кожен з перелічених засобів служить для надання виразності мовленню, динамічності та неофіційності в залежності від конкретної ситуації у тексті. Найчастіше вживаними синтаксичними стилістичними засобами у досліджуваних анімаційних фільмах можна зазначити еліптичні речення та парцеляцію, декількох видів прийому стилістичного повтору та прийом полісиндетону. Аналіз україномовного тексту виявив, що у перекладі було застосовано, як правило, ідентичні синтаксичні конструкції для відтворення розмовного мовлення мовою перекладу та збереження ізохронізму і драматичного синхронізму анімаційного фільму.

Підводячи підсумки, можна сказати, що особливості відтворення розмовного мовлення при перекладі анімаційних фільмів вимагають від перекладача комплексного та креативного підходу і високого рівня перекладацької майстерності, оскільки розмовне мовлення лише здається простим у роботі через відсутність вузькоспеціалізованої лексики чи складних синтаксичних конструкцій, які можуть викликати труднощі при перекладі текстів інших функційних стилів. Постійний розвиток мов, зокрема за рахунок кроскультурного і міжмовного впливу зумовлює поповнення лексичного складу як вихідної, так і цільової мови. Тому найбільшим викликом для перекладача розмовного мовлення може стати наявність саме розмовної лексики, зокрема сленгу, жаргону та фразеологічних одиниць. Це пов'язане, по-перше, з тим, що значення розмовних виразів значно ширші за конструкції, запропоновані у словниках. По-друге, мінливість сучасної молодіжної мови впливає на швидкість змін лексику сленгізмів, що вживаються у певних ситуаціях та нерідко – поза значенням лексичних одиниць. Перекладачеві потрібно постійно оновлювати свої знання у цій сфері щодо ситуацій, у яких вживаються конернтні сленгізми, щоб достовірно передати інформацію тексту, що перекладається, і не викривити його зміст. З'являються нові фразеологічні одиниці, нові смисли та реалії сьогодення. Через аудіовізуальні твори, зокрема анімаційні

фільми, відображаються сучасні тенденції суспільства та напрями розвитку мови через сюжети творів та діалоги персонажів.

З урахуванням результатів проведеного дослідження рекомендуємо розглянути наступні напрями для подальшого дослідження:

1. Розширення вибірки. Для отримання більш комплексного уявлення про особливості відтворення розмовного мовлення, рекомендується досліджувати аудіовізуальні твори виробництва інших анімаційних студій. Такий підхід дозволить виявити загальні тенденції та особливості вживання розмовної лексики та синтаксичних конструкцій у різних .

2. Порівняльний аналіз. Для виділення особливостей відтворення розмовного мовлення при перекладі анімаційних фільмів порівнювати їх із іншими аудіовізуальними творами, зокрема створеними для різних вікових категорій. Це дозволить виявити схожості та розбіжності в прийомах, застосованих при перекладі.

3. Поглиблений аналіз лексичних та синтаксичних засобів. Рекомендується докладніше досліджувати специфічні лексичні одиниці, такі як сленгізми та жаргонізми, а також синтаксичні конструкції та їхню роль у текстах аудіовізуальних творів. Вивчення контекстуального використання таких засобів допоможе краще розуміти сфери використання певних лексичних одиниць та синтаксичних конструкцій.

4. Використання мовних інструментів. Рекомендується використовувати спеціалізовані мовні ресурси, які сприяють аналізу лексичних та фразеологічних одиниць і їх відтворенню в перекладі.

Загальний підхід до подальшого дослідження міг би включати поєднання цих рекомендацій для створення більш об'єктивного та детального аналізу особливостей відтворення розмовного мовлення при перекладі анімаційних фільмів та інших аудіовізуальних творів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анімаційний фільм «Думками навиворіт 2» українською мовою / Режисер дубляжу Анна Пащенко. Студія «Le Doyen», 2024. URL: <https://uakino.me/cartoon/features/22970-dumkamy-navyvorit-2.html>
2. Анімаційний фільм «Думками навиворіт» українською мовою / Режисер дубляжу Анна Пащенко. Студія «Le Doyen», 2015. URL: <https://uakino.me/cartoon/features/181-dumkami-navivort.html>
3. Аудіовізуальний твір. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM008950>
4. Болдирева А. Є. Смысловий розвиток при перекладі. *Записки з романо-германської філології*. Вип.2 (43). Одеса, 2019. С. 93–102
5. Гайдар Д. О. Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт за спеціальністю «Переклад»: базові теоретичні поняття. Частина 1. / за ред. О. В. Ребрія. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 67 с.
6. Герасімова О М. Стилєві та жанрові особливості текстів та способи їх відтворення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. Вип. 3. 2018. С. 98–102
7. Глазова О. П. Жаргон і сленг: як ставитись до них словеснику? Методичні діалоги. Вип. 9. Київ, 2013. С. 37-42. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2651/>
8. Денисенко Н. В. Мілько Н. Є. Емфаза як загальнолінгвістичне і перекладознавче поняття. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. №73. Харків. 2015. С. 61–64
9. Для чого знати стилі мовлення? URL: <https://www.superprof.com.ua/blog/yak-rozrizniaty-styli-movlennia/>
10. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2005. 368 с.
11. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посібник. Вінниця. Нова книга, 2004. 204 с.
12. Железняк М. Г., Масенко Л. Т. Діалект. / Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. URL : <https://esu.com.ua/article-24450>
13. Іваненко Н. Молодіжна лексика як відображення змін в сучасному суспільстві. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Вип. 175. Кропивницький, 2019. С. 34–39. URL: https://cusu.edu.ua/images/files-2019/03/Filolog_nauk175.pdf
14. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г.; за редакцією С. Я. Єрмоленко. Київ, вид-во «Либідь», 2001, 223 с.
15. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.
16. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.

17. Ктитарова Н. К., Воронова З. Ю. Навчальний посібник з дисципліни «Теорія перекладу» (Вступ до перекладознавства. Загальна теорія перекладу. Лексико-граматичні проблеми перекладу) для студентів спеціальності 7.030507 «Переклад». Дніпродзержинськ, 2013. 323 с.

18. Кузенко Г. М. Audiovisual translation as a means of intercultural communication. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. Вип. 1. 2023. С. 61–67.

19. Кучер З. І. Орлова М. О., Редчиць Т. В. Практика перекладу (німецька мова) : навч. посібник для студ. вищ. навч. заклад. 2ге вид. Вінниця : Нова Книга, 2017. 464 с.

20. Матківська Н. А. Питання методології дослідження аудіовізуального перекладу *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство)*. № 3. 2015. С. 147–152

21. Мациборко Т. М., Солодка А. К. Способи передачі стилістичних засобів англomовного кінодискурсу при перекладі. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.13.06.html>

22. Мізін К., Кучеренко І. Творчий аспект відтворення мови персонажів в англо-українському кіноперекладі. URL: https://www.researchgate.net/publication/367221523_Tvorcij_aspekt_vidtvorennja_mov_i_personaziv_u_anglo-ukrainskomu_kinopereklad_i

23. Муратова В. Ф., Марченкова І. Ю., Переклад функціональних стилів : [методичні рекомендації для студентів-перекладачів III-IV курсів (з офіційно-ділового, науково-технічного та газетно-публіцистичного спілкування)]. Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2014. 108 с.

24. Нагорна. М. Основні шляхи перекладу фразеологізмів українською мовою. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2016_2/16.pdf

25. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.

26. Особливості художнього перекладу: стилістичний аспект : монографія [Електронний ресурс] / Т. Жужгіна-Аллахвердян, Л. Дмитрук, М. Куц, Г. Удовіченко, С. Ревуцька, Т. Введенська, Н. Рибалка, С. Остапенко, О. Герасименко; ДонНУЕТ. Кривий Ріг : Вид. ДонНУЕТ, 2022. 186 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua>.

27. Переклад відеофайлів. URL: <http://tatcenter.com.ua/uk/pereklad-videofailiv>

28. Розмовний стиль мовлення. URL: https://grinch-home.at.ua/publ/suchasna_ukrajinska_literaturna_mova/stilistika/rozmovno_pobutovij_stil_dialogichne_i_monologichne_movlennja/58-1-0-225

29. Сабліна С. В. Історія стилів української мови. Курс лекцій. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=9948>

30. Сідак Л. М., Шумейко О. А., Лисенко О. А. Культура усного і писемного мовлення юриста: курс лекцій для студентів 4 курсу першого (бакалаврського) рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 160 с.

31. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / Голянич М. І., Стефурак Р. Л., Бабій І. О.; за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ, Сімик, 2011. 272 с.

32. Фонологічні засоби мовлення. URL: https://pidru4niki.com/89993/ritorika/fonologichni_zasobi_movlennya

33. Фразеологія. <https://vseosvita.ua/lesson/tema-12-poniattia-pro-frazeolohiiu-ukrainskoi-movy-dzherela-frazeolohii-277867.html>

34. Цар І. М. Українське повсякденне мовлення у міському молодіжному середовищі: структура і функціонування. Дис. Київ, 2018. 251 с.

35. Черней, Д. В. Труднощі та способи перекладу англomовних фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії*. Т. 1. Вип. 10. Ужгород. Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 138–141 URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33595>

36. Що таке сленг та чому його важко перекладати? URL: <https://mk-translations.ua/ua/blog/shho-take-sleng-ta-chomu-jogo-vazhko-perekladati/>

37. Як розрізняти стилі мовлення? URL: <https://bukischool.com.ua/blog/styli-movlennya#9>

38. “Inside out” official screenplay. URL: <https://www.scripts.com/script-pdf/124>

39. A Complete Guide to the Meaning & Origins of Awooga. URL: <https://www.wikihow.com/Awooga-Meaning#:~:text=%E2%80%9CAwooga%E2%80%9D%20replicates%20the%20sound%20of,to%20alert%20someone%20about%20something.>

40. Athu С., Mihaila R., Botezat O. Colloquial words and expressions in professional environment. *Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти: Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю* (Полтава, 25 березня 2021 року). Полтава, 2021. С. 11–13

41. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary>

42. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com>

43. Factors of cross- and intercultural communication in the higher educational process of Ukraine: collective monograph / edited by authors. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2021. 200 p.

44. Fois E. Audiovisual translation and adaptation: theory and practice. URL: https://www.researchgate.net/publication/236951803_Between_Audiovisual_Translation_Theory_and_Practice

45. Inside out 2. Transcript. URL: https://movies.fandom.com/wiki/Inside_Out_2/Transcript

46. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/>

47. Ostapenko S., Lysohor M. Emotionally expressive lexical units rendering in the process of fiction text translation (based on material from “Matilda” by Roald Dahl) *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. Вип. 23. Кривий Ріг: ДОННУЕТ, 2021. С. 40–49

48. Oxford Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>

49. Tannen D. Conversational style. Psycholinguistic models of production / edited by Hans W. Dechert & Manfred Raupach. Norwood, NJ : Ablex. 1987. P. 251–267
50. The Idioms. Largest idiom dictionary. URL: <https://www.theidioms.com/>
51. The most British vocabulary EVER! URL: https://www.youtube.com/shorts/AxRqec_D5LM
52. What does Get out the rubber ball mean? URL: <https://hinative.com/questions/12058076>
53. What is Alliteration? URL: <https://www.twinkl.com/teaching-wiki/alliteration>
54. Wotjak G. Equivalencia semantica, equivalencia comunicativa y equivalencia translemica. URL: https://cvc.cervantes.es/lengua/hieronymus/pdf/01/01_093.pdf